

Julep, izvrstna pijača.

Kaj je Julep?

Naraven sok, izprešan iz jabolk, višenj, grozdja in robidnic. Sok je v gorkem pasteriziran, da se umori v njem nahajajoče se kvasnice. Primešano mu ni ničesar, niti voda, niti kakšno barvilo. —

Podobni izdelki kot namizna pijača.

V inseratnem delu marsikaterega časopisa čitate, da se prodajajo izdelki, ki se morejo zredčiti in rabiti kot sadna namizna pijača. Da, toda nikdar ne čisti sadni soki, temveč so to eteri, pripravljeni kemičnim potom, ki so le v okusu podobni gotovi vrsti sadja. Zredčeni so s krompirjevim sirupom. Iz sadja sploh pripravljeni niso, temveč so le umetna nadomestila, nikakor pa niso zgoščeni iz pravih naravnih sokov. —

Vrste Julepa, cena in način uživanja.

Jabolčni Julep	$\frac{1}{2}$ L. steklenica	. . .	45 vin.
Višnjovi Julep	$\frac{1}{2}$ L. steklenica	. . .	65 vin.
Robidnični Julep	$\frac{1}{2}$ L. steklenica	. .	65 vin.
Borovničevi Julep	$\frac{1}{2}$ L. steklenica	. .	65 vin.

Priporočamo, da se pije robidnični in borovničevi Julep brez primešanja vode, kakor vino. Ostale vrste je boljše, da se jih na polovico zredči s studenčnico, s sodovo ali z mineralno vodo.

Razpošiljanje Julepa.

Julep pošiljamo le po železnici, ker vsled svoje teže ni prikladen za transport po pošti. V zabojčkih po 10 ali 20 steklenic nefrankirano, 50 steklenic pa franko na zadnjo železnično postajo naročnika. Priporočamo napraviti malo poskušnjo in potem vedno naročati po 50 steklenic, ker pride na ta način Julep mnogo cenejše. — Prazne steklenice sprejemamo v naših, tudi zaračunjenih zabojih nazaj in sicer po 10 vin.

Shranjevanje Julepa.

Julep, shranjen v hladnem prostoru izdrži zelo dolgo. Če se ga odpre, začne kipeti in porabiti ga je treba v 2—3 dneh. Naravno je, da Julep začne na zraku kipeti, oziroma se kisati in takega naj se ne uživa.

Ali je Julep draga pijača?

Nasprotno, Julep je prava namizna in zelo poceni pijača. Računajmo na podlagi jabolčnega Julepa tako: $\frac{1}{2}$ steklenice, prazna vrnjena in z raznimi izdatki — 40 vin. Polovico sodove vode, stane potem tako pripravljena pijača 1 liter — 46 vin. Pol litrova steklenica zadostuje za 2 osebi in ta pijača ni taka kakor pivo, ki žejo še zvečja, Julep jo pogasi in omenjena množina zadostuje k večerji.

Komu je Julep priporočljiv?

Vsakomur. To je moderna pijača abstinentov, ljudi, ki so se odrekli uživanju alkohola. Za bolnike, bodisi z želodečno boleznijo ali z njenimi nasledki, pri polnokrvnih ljudeh in pri vročici. Za one, ki se hočejo omejiti na manjšo mero piva ali vina. Za otroke, katere hočemo obvarovati pred slabo navado, v uživanju alkoholnih pijač.

Vydrovi juhini pridatki

v bistvu zboljšajo in napravijo slabe juhe okusnejše s tem, da jim dajo pravo pikantnost. Juhini pridatki niso kakšno korenčico, temveč vegetabilni ekstrakt.

Vydrova gorčica

bodisi francoska drobno zmleta, ali pa slajša kremžka — obe sta izvrstni delikatesi. Naročite si jo na poskusnjo in gotovo nas pohvalite.

Vydrovi šumeči bonboni

so osvežujočo ter tudi v času, ko je ponehala neznosna vročina vedno dobra pijača. Imajo tudi zdravilno vrednost zlasti pri glavobolu.

Deset zapovedi o Vydrovi žitni kavi.

I. Vydrova žitna kava je dar Božji; je *redilna, zdrava in nadomesti* zrnato kavo, za drag denar k nam dovažano.

II. Izbeži se *predsodka*, da iz žita ne more biti kava; iz *njega je kruh*, zakaj bi ne poskusili?

III. *Vzemi 3/4* Vydrove in *1/4* zrnate kave, ter jo *po navodilu* pripravi. Zrnato kupuj samo *najboljše* vrste.

IV. Otrokom dajaj samo Vydrovo kavo. Radi jo pijo in ugaja jim.

V. Vydrovo žitno kavo *pokuhaj* in ne trpi, da bi se priprava iste le zanikerno vršila.

VI. S cikoriijo oprezno ravnaj, ker ona da barvo, *kazi pa okus kavi*.

VII. Z rabljenjem Vydrove žitne kave si *prihraniš* ter to gotovo na drug način dobro porabiš.

VIII. Ne pozabi *priporočati* Vydrove žitne kave. Privoščji tudi drugim tako dober zajutrek, kot samemu sebi.

IX. Cena je nizka: 5 kg. za 4 K 50 v, poštneine prosto. *„Domači Prijatelj“* mesečno zastoj.

X. *Naslov* si dobro zapomni in se ne pusti z drugim motiti: *Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.*

Desetero resnic o Vydrovi otroški moki.

I. Vydrova otroška moka je imenitna hrana za otroke prihranjanje.

II. Ona je *zdravilo* otrokom, ki trpe na želodčnih in črevnih katarjih in *nadomesti* materinega mleka, v slučajih da ga imajo matere premalo ali sploh ne.

III. Vydrova otroška moka ni *nepotreben luksuz*, ampak vsakdanja potreba za otroke od 4—12 mesecev.

IV. Nikar se ne *obolavljaj* prihranjevati otroka z Vydrovo otroško moko dokler je zdrav. Z drugimi jedili povzročiš lahko svojemu otroku bolezen.

V. Vydrova otroška moka *se častno meri* z vsemi drugimi konkurenčnimi proizvodi. S svojo kakovostjo nadkriljuje tudi najznamenitejše od njih.

VI. *Zaupaj* Vydrovi otroški moki popolnoma, uspeh te ne bo prevaril ampak *presenetil*!

VII. Vydrovo otroško moko *skrbno pripravljaj*, pazi na čistoto in nikar ne dajaj otroku *skisanih ostankov*.

VIII. *Priporočaj* Vydrovo otroško moko, ko se prepričaš o njenih izvrstnih lastnostih!

IX. *Cena* je za več kakor za polovico nižja od cen drugih otroških mok. Zavitek 100 gr. stane 24 vin.

X. Kupuje se v gotovih za, prodajo pooblaščenih prodajalnah, v kraje pa, kjer se Vydrova otroška moka pri trgovcih ne prodaja, pošilja se po naročilu naravnost iz tovarne.

Važna opozoritev!

Da ne bi prišlo do nesporazumljenja, si dovolujemo cenjenem P. T. odjemalcem omeniti.

„Vydrovo“ žito kavo pošiljamo popolnoma zase 5 kg franko za 4 K 50 v.

Če si naročite druge izdelke v nižji ceni kot 6 K, pripade poština v Vaše breme. Pri naročilu sočasno z Vydrovo kavo plačamo poštino sami, če je račun iste večji kot 6 K.

„Julep“ sadni sok se pošilja samo po železnici ter sene more vračunati v znesek K 6 — da bi bila pošiljatev pošte prosta. Samo 50 steklenic pošljemo franko na zadnjo postajo. Steklenice sprejemamo nazaj po 10 vin, ce se jih vrne na postajo „Stará Libeň.“

Priznanja o Vydrovi otroški moki.

P. T.:

Vačlav Bálek, gostilničar in posestnik, Jino, Švihov. Pošljite mi še 1 steklenico in 1 kg. otroške moke. Našemu Jarovšku po sebnó prija, sedaj je popolnoma zdrav in zaradi tega jo vsakomur toplo priporočam.

Josipina Blažič, delavka v tobačni tovarni v Ljubljani. Pošiljam Vam fotografijo naše 15 mesecev stare Radice. Preživljamo jo edino z Vašo otroško moko in le tej se imamo zahvaliti, da Radica ni nikdar zbolela. Prosim, pošljite mi zopet 3 kg. Vaše otroške moke. Vsa čast Vašemu izvrstnemu izdelku!

F. J. Čečetka, strokovni učitelj in pisatelj, Nymburk. K sliki, ki Vas bo gotovo razveselila — malo pojasnila: Naš polletni zavaleček Jaro že sedi med kopico praznih škatelj od Vaše moke, katero je užival od svojega rojstva in ki še do danes ni zbolel. Mis-

Radica Blažič.

Jaro Čečetka.

Malý Grünner.

lim, da je mali Vydrovčan najboljša reklama za Vaš izvrstni češki izdelek. Hvaležno Vam stiska roko in želi mnogo uspehov.

Anton Grünner, višji nadzornik c. kr. fin. straže, Nestomice. Dovoljujem si Vam poslati podobico našega Vydrovčana, kateremu dajemo Vašo otroško moko od tedaj, ko je bil star šele 4 mesece. Danes, ko je v 7. mesecu smo spoznali, kako blagodejno vpliva nanj Vaša moka. Vsakemu jo kar najtoplejše priporočamo, ker smo prepričani o nje izvrstni hranilni vrednosti.

Celestin Hofman, tesar in polir, Blatňovice, Malé Svatoňovice. Kot prilogo Vam pošiljam fotografijo naše Marice ter prosim, da je uvrstite med Vydrovčane. Od četrtega do osmega tedna smo ji dajali po malem Vašo moko, potem smo jo pa izključno z njo pre-

hranjevali. Zelo ji je ugajala in rada jo je jedla. Sedaj, ko je stara poldrugo leto, že vse govori, je zdrava in vsak jo občuduje, tako dobro zgleda. Vašo moko kar najtoplejše priporočamo.

G. Klara Hajný, soproga strojevodje, Podol, Bělá. Pošiljam Vam sliko našega Hermana, katerega prihranjujemo z Vašo moko od 6. tedna. Izbornu mu prija in sedaj, ko je star komaj 8 mesecev, tehta 9½ kg. Z Vašo izvrstno otroško moko smo zelo zadovoljni in vsakemu jo priporočamo kar najtoplejše.

Herman Hajný.

življamo z Vašo otroško moko. Sedaj je stara 10 mesecev in 8 dni, ima že 3 zobke in že teka. Vaša moka se je sponesla kot izvrstno zdravilo proti črevesnemu katarju, posebno mešana z riževo emulzijo. Priporočamo jo vsakemu kot izvrstno hranilno sredstvo za otroke.

Josipina Kalanova, soproga učitelja, Vele-sovo, p. Cerklje na Kranjskem. Dovolite, da Vam tudi jaz pošljem fotografijo našega Vydrovčana Milana. Vašo moko uživa že od drugega meseca. Vedno je zdrav, zobe je dobil brez vsakih bolečin, ima jih že 12. Shodil je

Vlastica Kleinert.

France Holub, c. kr. železnični uslužbenec, Bušovice, Chrast pri Plznu. Naš Vašek noče drugega piti, kakor Vašo izbornu moko, zato mu jo pošljite naglo.

Vačlav Hovorka, pom. sluga, Turnov. Pošiljam Vam podobo naše Zdenke, katera je prehranjena le z Vašo otroško moko od drugega meseca. Fotografirana je v 9. mesecu in ima že 2 zobka. Kakor videti, ji moka zelo ugaja. Vsakemu jo kar najbolj priporočamo.

Vačlav Kleinert, c. kr. poštni uslužbenec, Most. Dovoljujem si Vam poslati fotografijo naše male Vlastice, ki jo že od rojstva pre-

Marica Hofmanová.

Zdenka Hovorková.

že, predno je bil leto star. Sedaj je star 16½ mesecev in vsak se čudi njegovi brhkosti. Vydrovo moko, ki mu zelo prija, pije še sedaj dvakrat na dan. Prepričali smo se, da je imela ravno Vaša otroška moka tak vpliv na njegovo zdravje. Vedno jo bodem priporočala.

Marija Kolářova, Skrchleby pri Nymburgu. Pošiljam Vam fotografijo naše Marice, kateri, kakor je videti, moka zelo ugaja. Da uživa Vašo znano moko, vsak pozna iz slike. „Ta“ jo krepča, ji prija, vzbuja tek, zato smelo trdim: „Vydrova moka je res dobra.“ Marica dobiva zobe brez vsakih bolečin, kar marsikateri materi

beli glavo. Naša Marica tehta 10 kg. — čez tri mesece bo stara leto. Vašo izvrstno moko priporočam povsod, kjer je v navadi „močnik.“

Ana Kratochvílova, Latraň št. 16. Češki Krumlov. Pošiljam Vam sliko našega Lojzka, katerega smo od njegovega rojstva prihranjevali z Vašo izvrstno otroško moko in od 6. meseca smo ga z njo izključno hranili. In sedaj, čeravno je že leto star, dobiva sem in tam moko. Na sliki je komaj polovico škatljic, katere je naš sinček uporabil. Pri njem se je prav dobro sponesla. Že pri marsikateri priliki sem priporočala Vašo moko in hočem to storiti tudi v nadalje.

Marica Kolářova.

kova ul. 300, Břevnov. Pri tej priliki si dovoljujem poslati podobo našega malega Jenička, katerega že od 4. meseca izključno hranimo z Vašo otroško moko. Fotografiran je v 10. mesecu ter tehta 10 $\frac{1}{4}$ kg. Z zadovoljstvom moram priznati, da Vaša moka našemu sinčku posebno dobro ugaja. —

Jaromila Lizánková.

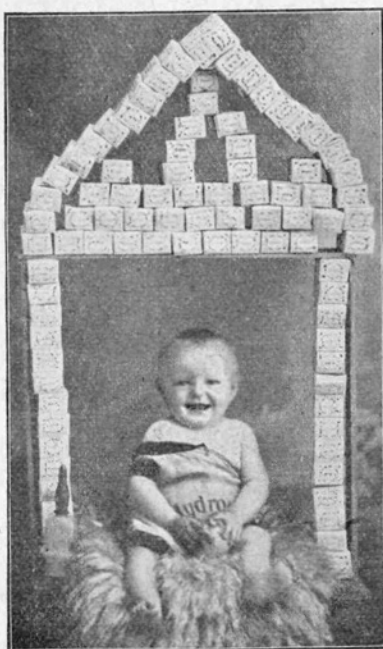
O. Lizánek, strojevodja, Opočinec, Přelouč. Pošiljam Vam fotografijo svoje hčerke Jaromile. Stara je 1 leto in Vašo moko uživa vsaki dan. Vedno je zdrava in vesela. Moko vsakomur kar najbolj priporočam.

Pavel Lukeš, posestnik, Hor. Štěpánice 17. Pošiljam sliko naše male Marice, katero smo prihranjevali z Vašo dobro moko do 15. tedna, potem ji je pa bila Vaša moka edina hrana. Zelo ji prija in vsak jo občuduje. Kadar me kdo vpraša s čim jo hranim, vedno priporočam Vašo otroško moko.

Božena Mojišiová, soproga uradnika, Šli-

Milan Kalan.

Lojzek Kratochvíl.

ANDRE:

NARODNI MOTIV.

Jaz pojdem na sejn za goro
čez rumeno polje,
tam kupim si ogrljice zlate,
pa sladke bom volje.
Juhé, ju — juhé!

Ej, ljubica, ti nagajivka
in tvoje te črne oči,
ej, orgljaj zdaj pesmico lepo
za groše bom tri!
Juhé, ju — juhé!

Na praznik bom orgljaj in pel,
pil dneve pa tri,
ej, ljubica, k vragu naj gre
tvoj tavžent in — ti....!
Juhé, ju — juhé!

FRAN TRATNIK:

NA „DENARSKO“ ...

Ta dan ji je najhuje. Bolest ji vstane ž njo vred. Trudna, izmučena postilja, pospravlja sobo, pomete in otepe prah skozi okno. Stopi v kuhinjo (temno in sajasto), z ognjišča potegne lonec slabe črne kave, nalije jo v škodelico, v drugo pa natoči mleka, pripravljenega za malo otroče, ki joče in kriči in se premetuje po posteljici, dokler ga ne uteši z mlekom. Sama pa posreba za zajterk tisto črno vodo.

»No, Mimica, ali si že. Pridno si, pridno,« mlada mati po-boža otroka, prime ga za rokci in mu pogleda v oči... Otroče se ji prijazno nasmeje, in v tem srečnem trenutku ji je, kakor bi spel solnčni žarek prek njenega srca.

»Marjetko, pokličem,« stopi iz sobe na hodnik in prek stopnic pokliče: »Marjetka...«

In že prihiti enajstletno dekletce v slabi oblecki (kakor so vsi otroci teh revnih ljudij v tej hiši).

»Mimico boš malo povarovala, saj boš...«

»Bom... bom, tako rada.«

Mena odpre omaro; par oblek visi na klinih; ktero bi oblekla, niti ta, niti ona ji ne ugaja. Sitne, neprijetne misli se

ji vrste: saj ne smem na cesto, kaj bodo rekle druge: pogledjte jo, kakor ciganka... Trdo, odločno, brezobzirno ji pride na pomoč sklep: naj le! Stakne obleko in se preobleče. Na skrivnem pomigne deklici Marjetki in ji pošepeče:

»Sedaj grem, le lepo varji Mimico.«

Po ulicah rudarskega mesta hité danes (pondeljek je, 18. dan v mesecu) boljše kakor navadno opravljene ženske — in smer poti je vsem ista: proti gradu. Mnogo je govorjenja med potjo, mnogo misli se jim razplete in mnogo načrtov se jim nudi. Vse trgovine so zelo vidno razstavile svoje blago, obrtniki na trgu svoje izdelke. Tudi s palicami oborožen Bošnjak in bedni Slovak vesta za ta dan ter redno prihajata prodajat svoje drobnarije. Niti ne manjka ob oglu velike gostilne nožarja, ki obenem popravlja dežnike; v njegovi bližini je sedel na kamenu stopnico loncevezec, ki si je s počenimi posodami preskrbel precej dela. — Niže doli na trg so zapeljali okoličani težke vozove poljskih pridelkov, za temi sede v dveh vrstah Vipavke (vmes tudi kak Vipavec) ob bogato naloženih jerbasihokusnega južnega sadja. V vse to različno vrtvenje vpitje in mrmranje na trgu pa se zadirajo z drugega trga onstran velikega vodnjaka dolgočasna melodija iz razvpite lajne, ki vabi v zibajoče čolne gugalnice. — Trg je pripravljen in vse mogoče nudi malomeščanu in malomeščanki. In medtem se zazibljuje vrste žensk doli od gradu, kjer so drhtečih rok prejemale trdo prisluženo mesečno plačo svojih mož. V družbi se razhajajo po trgu, pregledujejo, cenijo in govorijo: »Treba mi je tega in onega.« Dasi si skrbno drži rudarjeva žena napolnjeno denarnico v pesti, vendar zdajpazdaj zgine svetla kronica v kramarjev predal... Poleg tega pa še neprijetne in sitne misli, da mora potolažiti tega ali onega upnika ali nezaupnika.

Ko se je najpisanejša množica zibala in drenjala po trgu, je prišla Mena po poti iz gradu... Ni se ozirala po pomilovalnih pogledih svojih tovarišic, ker preveč se je uživala v svojo boleost, ki ji je vstajala iz tesnih misli še tesnejšega življenja v bedi... Ni šla preko srede trga, ni se ustavljala pred kramarskimi šotori, le spominjala se je onega časa, komaj pred dvema letoma, ko se ji ni bilo treba izogibati se kramarskih šotorov in ko je lahko izbrala potrebno in primerno, da je razveselila svojega moža. — Danes pa je vzela z trga kratko slovo, tam doli konci vrste je stopila k Vipavki in kupila nekaj hrušk in dva grozda: kolače za Mimico in Marjetko, ki varuje otroka. In je odhitela proti domu skozi samotne dele mesta takrat, ko je bil trg še ves poln njenih tovarišic. V eni izmed najbolj tesnih ulic jo je pričakoval mož — mlad še, komaj če je štel osemindvajset let.

»Mena, Mena...« trd in osoren je bil njegov glas; obraz — kakor ožarjen od skrbi — se je za hip zjasnil, besede niso bile več tako grenke:

»Koliko si dobila...«

Z užaljenim ponosom mu je stopila mlada žena naproti:
»Tome, ogoljufal si me, vprašam te koliko si vzel predplačila četrtega?«

Obraz nasproti nji se je zopet in tem globočje pogreznil v temne sence, v njene rahlo s solzami napojene oči so jo zadevali njegovi ostrí, sršati pogledi, ki so razodevali kjubovalnost.

»Kaj tebi mari, koliko sem vzel; sam služim, ne ti... Daj sem denar, pokaži!« Stegnil je roko po njem, ki ji je drhtela strahu.

»Pusti me, Tóme, ne drži tako trdo!«

»Ne blebetaj po nepotrebnem; denar mi daj; nimam časa, čakajo me še opravki.«

»Tóme... opravki, kakšni opravki; v gostilno se boš zavlekel, tam se najdete prijatelji...«

Skozi zobe je siknil naglo, obenem strupeno:

»Molči, da...«

Nehote se mu je Mena umaknila za ogel, ali on je skočil za njo, trdo jo je prijel...:

»Torej ne daš zlepa?!«

Tome, poglej in pomisli, vsaj malo pomisli, če imaš še moči za to; kako bomo pa živeli, dolga ne moreva plačati. Tome, reci, kaj bo.«

»Pojdi se solit, kakor da bi midva sama imela dolg, danes je vsak dolžan, eden nekaj, drugi več, tretji še več...«

Hotela mu je vzbuditi vest po drugi poti:

»Kaj pa otrok in jaz... ti sam poiščeš po beznicah, kjer ti bodo še upali..., ali midva... Mesec je dolg in zmanjkalo bo sredi meseca. — Tome, pojdiva domu!«

Ne ostro, ampak ljubeznjivo in toplo — kakor le ženski lastno — je naglasila zadnje besede.

Bžkone ga je hipoma osupnila, a se je zatajil, ker besede so mu iznova izrazile kljubovalnost:

»Ne grem; Mena, daj mi solde!« Kakor bi je sunil z močno roko v ponižanje, jo je zadelo v srce... Topo, brez besede je vzela iz žepa denarnico ter mu jo vrgla v roko in odšla. Niti se ni ozrla nazaj: ali bo preštel, koliko je dobila v gradu, niti ne, če bo šel za njo kakor tat in kam jo bo zavil v gostilno. Zdelo se ji je, da je to pot zadnjič, ko je čutila toliko moči, da ga je skušala odvrniti od nesreče, ki jo je slutila blizu, tako blizu, da jo že gleda iz oči v oči, da jo je ta že ujela za roko ter jo neusmiljeno stiska za grlo, da ji pojema veselje in moč življena, kakor si ga je slikala še komaj pred dvema letoma v podobi pomladanskega jutra, ožarjenega z rahlo zarjo, preko katere se razprežejo trakovi nebeških solnčnih žarkov... In ta pomladanski dan, nasičen z žarki in vonjavo rož, bi ji imel dati življenje v moči, veselju in sreči ob strani njenega ljubljenga moža.

Kakor da je prehodila zelo dolgo pot, od vzhoda do zahoda, je stopila utrujena v podstrešno sobo svojega stanovanja.

V pozdrav ji je priplaval naproti zvonki smeh dveh otrok in njeno dete je še posebej razširilo v veselju roke v objem svoji materi. Meni so se zameglile in orosile oči, da je trenutno pogledala vstran ter je potegnila z dvema prstoma preko njih.

»Marjetka, ali sta bili pridni.«

»O in pa kako. ... Božali in smijali sva se.«

Z globokim, a pritajenim vzdihom se je sklonila k svojemu otroku ter mu vrnila pozdrav. Par hipov potem je Mimica že zobala sladke grozdove jagode, v levici pa je držala napol objedeno hruško.

»Na, to je pa tvoje, ker si lepo varovala,« se je ozrla Mena k Marjetki in ji dala v roko grozd in hruške. Ker ji je navadno dala tudi kak krajcar, je poiskala v žepu, če bo kaj ...

»Marjetka, še to — le na.«

»Saj ni treba.«

»O le vzemi, le vzemi!«

»Pa hvala lepa! Z Bogom! Mimica, adijo; hi hi ...«

S smehom na ustnih je odhitela deklica iz sobe ...

Meni so bili ti kratki trenutki kakor en sam žarek iz tistega pomladnega jutra, iz tistega življenja, ki si ga je mislila, da bo njeno.

In že je ugasnil ta žarek na njenih licih, ki je preko njih padla mračna senca. Vse njeno bitje se je pogreznilo v bolešt, kajti jo je obtežila peza bednega življenja. Utrujena, izmučena je obsedela naslonjena ob posteljo. Težke, bridkosti polne so ji morale biti misli, kajti ni božala otroka na ustnih, ni imela nasmeha zanj ... Nesrečna mlada žena, ali si z vso dušo vtopljena v svoje gorje ... Zaprla je oči, kakor bi hotela tem globoče premišljevati ga z vsemi posameznostmi. In najhuje jo zaboli, ko se domisli z vso svežostjo spomina njegovega — ženinevega — pisma. Kakor da ga ima pred seboj, ker natančno vidi njegovo pisavo, vsako črko loči od črke — in bere: »Prisegam ti, da sem in bom srečen le s Teboj«.

In to ji je bilo pisano komaj pred dvema letoma ... in danes

— Oh — globok in močan vzdih je zmotil tihoto in kakor bi vso sobo napolnil z žalostjo in tesnobo — ker ob materinem vzdihu je dete zaplakalo.

A ona v teh trenutkih niti nima besede za otroka. Otopele so ji moči, vživetarila se ji bo ravnodušnost, polagoma do vsega in tisto malo, kar je imela veselja se ji bo zdajzdaj potopilo globoko v dušo, kakor zaklad v dno morja, ki ostane pokrit za vselej. Zdi se ji, da bi najraje obsedela na mestu, nikamor se ganila, tudi ne prijela za delo. Opazi tudi, da celo mrtve reči v sobi razpadajo, polagoma; miza, stoli in vse drugo je ve-

gasto in črvivo. In sredi te revščine pa najbednejša: otrok in ona, ki ne več s strahom in drhtenjem — ampak že z ravnodušnostjo pričakuje svojega pijanega moža...

Ta skromna črtica je kratka, ali nesrečno življenje — opisano v nji — je zelo dolgo, večnosti podobno; pričujoča črtica je ena, ali sličnih bednih življenj je mnogo.

J. E. RUBIN:

JOSIP JURČIČ.

(1844—1881.)

Josip Jurčič je najbolj popularen slovenski pisatelj. Nima sicer še v Ljubljani spomenika, nima še obširnega življenjepisa, ampak 12 zvezkov njegovih zbranih spisov kroži med narodom, ima jih vsaka knjižnica in čita jih vsak, star ali mlad, učen ali neučen, gospod in kmet. Tudi ljudje, ki malo poznajo slovenske knjige in pisatelje, ki se morebiti ne zanimajo za pesmi in povesti, ki imajo v življenju mnogo drugega dela in skrbi — poznajo ime Josipa Jurčiča.

Poleg Vodnika, pevca »Ilirije«, in poleg našega največjega pesnika Prešerna, je Josip Jurčič tretji iz naših pisateljev, ki je najbolj znan v narodu. In to samo po sebi že označuje in ocenjuje njegovo literarno delo.

Letos 3. majnika je minilo trideset let, kar je umrl. Njegov grob je na pokopališču pri sv. Krištofu v Ljubljani. Na nagrobnem spomeniku stoje besede, ki jih je zapisal v »Tugomerju« in ki jih pogosto radi ponavljamo tudi mi.

»Trd bodi neizprosni, mož jaklen, kedar braniti je časti in pravde narodu in jeziku svojemu...«

Kakor je zapisal, tako je tudi živel. Njegovo življenje je bil trd boj in neprestano delo za čast in pravdo slovenskega rodu. Ves ta boj pa v njem ni uničil pisatelja, romatnika, ki je nam ostal do danes najpriljubljeniji pripovedovalec. Josip Jurčič je Dolenjec in kot tak je pristna dolenjska duša, otrok svoje zemlje, odmev svojega časa. Kdor je enkrat pogledal v njegov rojstni kraj, je razumel vso njegovo umetnost.

Josip Jurčič je bil rojen v Muljavi pri Zatičini (l. 1844). Vas Muljava je priprosta majhna vas, kake pol ure od glavne ceste in ima vse znake pristne dolenjske vasi. Leži na majhnem gričku in ima lep razgled po zeleni dolini in po okolici; ob polju leže skromne vasi, v zatišju gozdov se skrivajo osamljene kočice, tam na koncu doline gre velika cesta, za njo pa se dviga

v podnožju mogočnega gozdnega grebena zatiški samostan. Proti vzhodu se dvigajo dolenski griči, med njimi grad Kozjak in v bližini nekje je grad Stemenice. Na desno pelje cesta na Krko in Žužemberk, zadaj tja proti Ljubljani pa leži staroslavna Višnja Gora. V tem kraju je preživel Jurčič svojo mladost, kot sin priprostih kmečkih staršev. Imel je starega deda, ki mu je rad pripovedal stare povesti in pravljice, o starih časih, o vojnah, o Turkih, o polharjih, o tihotapcih, o sporu med stari Višnjani in Žužemberčani i. t. d. Vse to je ležalo v mladi duši kakor oživljeno, kajti spomini na vse to so še živeli v celi pokrajini. Kdor je bil kdaj med starimi Dolenjci, ta ve, koliko spominov še leži med ljudstvom in kako lepo jih znajo pripovedovati.

Na podlagi teh pripovedi svojega deda je vzrastel pisatelj Josip Jurčič. Kot nadarjen deček je prišel Josip Jurčič s pomočjo nekega sorodnika-duhovnika v ljubljanske šole. Kmalu na to je bil sprejet v »Alojzijevišče.« Tam so dijaki izdajali svoj pisan list »Danico«. Josip Jurčič je kmalu postal sotrudnik, začel je pisati, kar mu je bil pripovedoval ded. Vzbudili so se spomini na one prijazne dolenske kraje in na stare čase, ki so o njih pravili ljudje čudne stvari. Napisal je razne narodne povesti, ki jih je bil slišal med ljudstvom. Toda Jurčiču kmalu ni več zadostovala »Danica«; hotel je pisati za tiskan list. Najprimernejši list pa so bile takrat Bleiweisove »Novice«, ki so rade prinašale vse, kar je kdo primernega napisal, naj je bila pesem ali povest, učena razprava ali poučen članek. In res so »Novice« prinesle »Noč med slovenskimi polharji«, ki jo je napisal Jurčič kot četrtošolec. To je dalo mlademu pisatelju poguma. Začel je misliti na večja dela. In res je našel snov v zgodovini svojega rojstnega kraja. »Jurij Kozjak«. Kdo ni čital kot otrok z užitkom te krasne povesti. Napisal jo je Jurčič kot osmošolec. Izdala jo je Mohorjeva družba in se je čitala povsod z velikim zanimanjem kajti takrat je bila naša književnost še revna na lepih povestih.

Kdo bi ne slišal rad o Kozjaku, zatiških menihih in Turkih in o starih časih! Jurčič si je s to povestjo takoj pridobil ime. Dopršil je gimnazijo in nastalo je vprašanje, kam sedaj. Odločil se je, da gre študirat na Dunaj, dasi domačim ljudem to ni bilo ljubo in ni našel nikogar, ki bi ga podpiral.

Na Dunaju je živel Jurčič v veliki bedi, kakor mnogo naših študentov. Toda bil je trd in neizprosno. Služil si je kruh, kakor je mogel, zraven pa je pisal. Takrat je že Janežič v Celovcu izdajal svoj list »Slovenski Glasnik«, okoli katerega so se združili mladi slovenski pesniki in pisatelji: Jenko, Levstik, Stritar, Mandelc, Erjavec, Jurčič... Glasnik je bil prava zibelka cele nove slovenske književnosti. Tu je Jurčič razvil vse svoje mlade sile. Toda Janežič je bil sam revež, ker je imel »Glasnik« le malo naročnikov in ni mogel podpirati pisateljev. Tako se tudi Jurčič ni mogel preživeti z pisateljevanjem. In

v času največje bede in stradanja je pisal Jurčič na Dunaju svoj najlepši roman »Deseti brat«, ki je izšel v Celovcu l. 1866. v zbirki »Iz domačih in tujih logov«. Jurčiču je bilo torej takrat 22 let. V daljnem tujem mestu je sanjal slovenski študent o domovini, o njenih gričih in cestah, o gradičih in kočah, o gospodi in kmetu, o desetem bratu in Krjavlju — in v sredo je postavil samega sebe v osebi Kvasa, kot srečnega domačega učitelja na gradu Stemenicah, kjer se vanj zaljubi idealna graščakova hčerka Manica. Tako je zasanjal ubogi slovenski študent, tako je nastal prvi slovenski roman. Tudi »Deseti brat« se godi v rojstnem kraju Jurčičevem in še danes se človeku zdi, ako zaide v one kraje, da vidi tam vse one ljudi, ki jih Jurčič popisuje v svojem romanu. »Deseti brat« je menda najbolj razširjen slovenski roman. Letos ga izda Mokorjeva družba z ilustracijami in tako ga bo imela skoraj vsaka slovenska hiša.

Težko je služiti si kruh in študirati. To je občutil tudi Josip Jurčič. Tudi ga niso mikale visoke službe, ampak je hotel pisati. Zato je bil zadovoljen, ko je prišla vsaj za trenutek rešitev iz gladu in bede. V bojih, ki jih je bojeval v onih časih slovenski narod proti svojim nasprotnikom, se je zbrala četa mladih bojevnikov in ti so ustanovili l. 1868. v Mariboru političen list »Slovenski narod«. Urednika sta postala Ivan Tomšič in Josip Jurčič. Kot urednik je mogel Jurčič v člankih braniti »čast in pravdo« slovenskega naroda, poleg tega mu je ostalo časa tudi za pisanje. Bil je zelo delaven; začel se je čas najhujših političnih bojev, ki jih je nam popisal dr. Josip Vošnjak v svojih »Spominih...«. Prijatelji so Jurčiča podpirali pri listu, pogosto pa je ležalo tudi celo delo na njem. Vkljub temu je napisal v tej dobi vse one lepe povesti, ki jih sedaj beremo v njegovih romanih in ki so izhajali deloma v podlistku »Sl. Naroda«, deloma v »Dunajskem Zvonu«, ki ga je začel l. 1870 izdajati Josip Stritar, deloma v posameznih zbirkah. »Doktor Zober«, — »Med dvema stoloma«, — »Lepa Vida«, — »Hči mestnega sodnika«, — »Sosedov sin«, — »Domen«, — »Cvet in sad«, — »Tugomer«, — vse to je delo te dobe. Nekaj let pozneje se je preselil »Slov. Narod« v Ljubljano. Tu je Jurčič nadaljeval svoje delo.

L. 1880 je ustanovil list »Ljubljanski Zvon« (ker je »Dunajski Zvon« prenehal) in tu je začel priobčevati svoj roman »Rokovnjači«. Toda njegove telesne sile so bile izčrpane. — Beda mladil let se je maščevala. Jurčič je iskal zdravja na jugu v Gorici toda prepozno. Vrnil se je v Ljubljano in je umrl.

Roman »Rokovnjači« je ostal nedokončan, dovršil ga je potem njegov ožji prijatelj pisatelj Janko Kersnik. Preiskali so njegove predale in so našli le nekaj zapiskov Toda koliko nenapisanega je leglo z njim v grob.

Njegov pogreb je bil slavnosten; videlo se je, da je narod vedel ceniti svojega pisatelja. Njegovi prijatelji se mu v rojstno hišo vzdali spominsko ploščo.

Ob trideset letnici je prav, da proslavimo njegov spomin, katji v dobi ene generacije so postala njegova dela splošna last in to je dokaz, da je njegova umetnost vzrastla iz narodnih tal in se bodo ob nji naslajale vse bodoče slovenske generacije.

IVAN LAH:

ALPSKA BOLEZEN.

Pot je vedla navzgor vedno više med gorami in že se je kazal vrh gore v višavi pred nami. Ponosno se se svetile njegove goličave v večernem solncu. Gorska koča, ki je stala pod vrhom, nas je vabila kakor daljno zaželeno zave-tišče. Jasen sijaj se je žaril nad celim dolгим gorskim grebenom; na gorah je bil še dan; po dolinah se že padale megle...

Gospodična Henrieta, ki je stopala na moji desni strani, je začela pogovor.

»Ali poznate vi alpsko bolezen.«

»Ne, alpske bolezni ne poznam; niti slišal nisem o njej.«

»To je čudno, vi trdite, da ste bili že mnogokrat na gorah, in celo na zelo visokih.«

»Da, gospodična, bil sem mnogokrat na gorah, in tudi na zelo visokih, toda alpske bolezni ne poznam. Sploh turist je zdrav človek.«

»To je res. Ampak vi vendar veste, da je bolezen, ki se imenuje alpska bolezen.«

»Prav res, gospodična, da ne vem. In tudi pri pastirjih nisem nikdar slišal praviti o nji.«

»To je čudno, da ne veste. Ampak pri pastirjih bi morebiti zastonj izpraševali, ker najbrže med njimi ni razširjena; oni vzrastejo na gorah, zato jim strmine ne morejo škodovati; to je prav tako, kakor se mornarjev ne loti morska bolezen.«

»Zanima me, kaka je ta alpska bolezen.«

»Čudno je, da niste slišali o nji, ako je sami niste nikdar občutili. Pravijo, da se pojavi enkrat pri vsakem človeku in da je zelo nevarna. Na letovišču so me vsi opozarjali na njo. Vi se je ne bojite?«

»Kako bi se je bal, ko je ne poznam, zdi se mi, da je ni, ker bi bil sicer gotovo slišal o nji.«

Gospodična Henrieta je nekoliko obstala.

»Toda jaz verujem, da je« je rekla.

»Gospa Amelija jo je dobila, ko je šla na gore in pravijo, da so jo morali trije držati, da ni skočila čez rob v propad.«

»Sedaj me res zanima.« — »Vidite, alpska bolezen je, kakor morska bolezen in pravijo, da jo mora vsak enkrat preboleti; zato se čudim, da je še vi niste izkusili: ako pride človek na vrh gore,

se ga polasti čudna želja, da bi se vrgel v prepad; ali kadar stoji ob strmem robu nad skalami, ga vabi globočina pod njim in hoče skočiti v brezno. Nekatere tako omami ta vabljiva sila, da jih drugi le z veliko težavo zadrže ...

»Mi to imenujemo drugače ako človek ni vaje in gleda v globočino, se mu zvrta v glavi« ...

»Ne, to je zopet drugo, to ni alpska bolezen, to se dogodi tudi drugod: ampak to, da človeka vabi propad, ko pride na vrh, in da hoče naprej čez robove v brezno — to je alpska bolezen« ...

»Jaz bi ta pojav razlagal popolnoma drugače. Zdi se mi, da se o njem piše tudi v psihologiji pod onim poglavjem, kjer se govori o duševni energiji. Zgodi se namreč navadno, da obide človeka, ko stoji ob bregu morja, misel, kako bi bilo, ko bi se vrgel vanj. Ako stojite nad globokim šumečim slapom, vas mori nemirna želja, da bi skočili v one šumeče in razdivjane vode; ako vozi vlak nimo vas, zdi se vam, da bi se vrgli pod železna kolesa, morebiti ste tedaj čutili to čudno željo po predrznosti po smrti, po tem, da uporabite trenotek za izpremembo. Med te pojave bi štel tudi vašo alpsko bolezen.«

»Ne, ta bolezen je hujša; pravijo, da človeka popolnoma omami. Vsi je ne dobe, kakor tudi na morju ne dobe vsi morske bolezni, ampak, kdor ji podleže, tega premaga popolnoma in mu lahko postane pogubna, ako ni ljudij poleg njega; o gospej Ameliji vsi prepovedujejo na letovišču, kako je bilo; trije so jo držali, da ni skočila čez rob. Komaj so jo održali, kajti pravijo, da bolezen človeka tako obvlada, da ima čudovito silo v sebi.«

Gospodična Henrieta je zopet obstala. Vrat je imela globoko razgaljen, lica je zalivala topla rdečica, oči so se jasno svetile.

»Ali poznate nočne veše, gospodična, one, ki letajo okoli luči. Verjemite, da imamo z njimi mnogo sličnega; posebno, kar se tiče ljubezni do nevarnosti. Kakor se zaletuje veša v luč, tako se mi spuščamo v nevarnost. Veša komaj čuti, da si je pripalila peroti, nemoti je vročina, ki prihaja iz vsetlobe in jo mami luč in jo vabi, dokler ne pogine v nji. Tako je tudi človek, gospodična: iz ture hrepeni k luči: luči pa je mnogo, ker luči so to, kar imenujemo ideale, znanost, umetnost, življenje, ljubezen, greh, gora ...

Same luči: in mi smo kakor veše, ki se ne zadovolje s tem, da žive v svetlobi, ampak se zaletujejo v samo luč, dokler v nji ne poginejo ...

In tudi alpska bolezen je posledica te naše čudne, nerazumljive sile ...«

»Vi mislite predaletč«, je odgovorila gospodična Henrieta, »jaz mislim, da je alpska bolezen popolnoma bolezen svoje vrste in da je v resnici taka, kakor pravijo.«

»Jaz mislim, da je to le posledica nekake sugestije in da izhaja iz ljubezni do nevarnosti, ali pa iz trenutne želje po tem,

kar gre mimo nas, dasi je to morebiti za nas poguba. To je pojav one sile v nas, ki hoče vedno naprej in hoče imeti vse, kar vidi pred seboj. Ali ni isto to, kar imenuje svet stare morale izkušnjava.»

To bi bilo zanimavo premišljati. »Gotovo je, da je to izkušnjava.«

»Torej vendar nekaka posledica sugestije.«

»Sugestije, mislite?« ...

»Da, in taki ljudje hitro podležejo.«

»Zato, mislite, je gospa Amelija s tako silo hotela v smrt.«

»Da, gospodična, to je bila alpska bolezen v najhujšem štadiju.«

»Torej sedaj verujete na alpsko bolezen.«

»Verujem.«

Poznal sem gospo Amelijo, zato sem vprašal gospodično Henrieto.

»Ali vam ni znana povest gospe Amelije?«

Ne,« je odgovorila.

»Torej jo vam povem in bodeite razumeli alpsko bolezen.

Gospa Amelija je bila srečna v svojem življenju. Bila je hči bogate rodovine in se je poročila iz ljubezni. Z možem sta se poznala že od otroških let. Povsod, kjer se je prikazala so prištevali gospo Amelijo med najkrasnejše ženske. Vkljub temu ni bila ošabna, ampak je znala združiti opravičen ponos z dobrohotno prijaznostjo. Zato je bila povsod priljubljena, razven pri onih ženskah, ki so videle v nji nevarno tekmovalko. Gospej Ameliji je bilo trideset let in je po svoji krasoti presegala mnoge mlajše; zato so ji bile nevoščljive.

Zgodilo se je, da je nekoč prišel ulanski polk v mesto ... Med častniki je bil tudi krasen mož, ki je bil znan po svoji nenavadni krasoti. Ne vem, kako je bilo, da se je gospa Amelija z njim seznanila. Ali je bilo to na plesu ali ob drugi priliki. Takrat se je začelo nekaj podobnega, kakor alpska bolezen. Gospa Amelija je naenkrat spoznala, da ne ljubi svojega moža. Zdelo se ji je, da ga sploh ni nikdar ljubila, ampak da ga je vzela iz navade, ker sta se poznala iz mladosti. Vse se ji je zdelo, kakor velika prevara, v kateri je preživela celo mladost.

Zato se ji je zdelo, da je izgubila vsa lepa mlada leta in da je začela šele sedaj živeti. Res, gospa Amelija se je zaljubila v onega častnika ... Mislili si bode, da je bila v takozvani nevarni starosti; jaz mislim, da je bil to slučaj in da se je zgodilo vse, kakor se je moralo zgoditi. Nekaj časa sta se shajala v gaju zunaj mesta, potem jo je obiskoval na domu. Po mestu to ni bila neznana novica. Ženske, ki so gospej Ameliji zavidale nje lepoto in lepega častnika — so govorile med seboj nelepe stvari ...

Pisale so tudi njenemu možu, toda kaj je bilo na tem gospej Ameliji. Ona je ljubila. Nekoč je našel mož pri nji častnika. Nastopil je strogo. Zgodilo se je, kakor po navadi, še tisti dan je

gospa Amelija odpotovala in drugi dan je za njo izginil tudi častnik. Peljala sta se menda na jug, preživela sta tam celo pomlad — in potem sta prišla na naše alpsko letovišče. Vzbujala sta pozornost vseh radovednih ljudi. V kopališču na promenadi, na plesu, povsod sta bila najkrasnejši par.

Da, gospa Amelija ga je zelo ljubila. Vsi so mogli videti to veliko ljubezen. Tudi vi ste lahko videli ...»

Ozrl sem se na gospodično Henrieto, ki je molče z zarudelim obrazom stopala poleg mene.

»Da, videla sem,« je odgovorila. »Naenkrat pa je prišla ona plemenita obitelj, z baroneso Ido, ki je vzbujala toliko senzacije na letovišču. Ne vem, ali je bil častnik z njimi znan že prej, ali se je seznanil šele na letovišču. Zahajal je v njih družbo — in gospa Amelija je ostala sama. Tudi tu je bilo nekaj podobnega, kakor alpska bolezen. Ženske so tudi na letovišču, kakor drugod in so raznesle novice: o baronesi Idi in o častniku ...

Govorili so, da je častnik svetoval gospej Ameliji, naj si izbere drugega, ker je sit njene ljubezni ...

Takrat je gospa Amelija zahrepenela ven iz tega sveta, proč od družbe, ki ne pozna ljubezni. Hodila je sama na izprehod čez polje in je gledala jasne vrhove gor; vsak večer je stopala mirno in počasi po onih potih, s katerih se vidijo gore tako krasne in vabljive ... Poiskala je družbo treh prijateljev in je odšla v gore. Tam je hotela najti mir, pozabljenje ...

Ko so prišli na vrh, se je zgodilo, kakor ste pripovedovali: z najvišje strmine je hotela gospa Amelija skočiti v propad. Toda nje spremljevalci so nekaj sumili, bila je prej nenavadno vesela in dobre volje in zdelo se jim je, da bi se je mogla lotiti alpska bolezen. Gospa Amelija je sama z navdušenjem govorila o svobodi, ki vlada — nad propadi.

Ko so se vrnili, se je raznesla po letovišču povest o alpski bolezni. Sedaj veste vse, gospodična Henrieta.«

Gospodična Henrieta se je vsedla v travo ob poti in ni ničesar odgovorila. Stal sem pred njo in sem jo gledal; bila je res vabljiva v svoji turistovski obleki, z zarudelim obrazom, z jasnimi očmi. Menda je premišljala povest o gospej Ameliji.

»Odpočijva si nekoliko; utrujena sem,« je rekla.

»Tudi utrujenost je alpska bolezen, gospodična, in je prav tako nevarna, kakor vse druge. Lahko nas zajame noč, lahko izgubimo pot in prenočevati bi morali na prostem. Prišla bi lahko nevihta, in ...«

»Ne, ne. Poglejte ta krasni razgled in tam je letovišče.«

Gledala sva v svet pod seboj, solnce je bilo že zašlo in so se v njegovem zadnjem siju svetlikali le najvišji vrhovi; nad nami se je svetil vrh gore in gorska koča pod njim; tam v dolini so se že skrivale vasi v nerazločne megle; v dalji se je kazalo jezero in letovišče skrito v prvih večernih mrakovih.

NA ROVTE.

Po gorskih planotah ali po odleglih daljinah in bregovih imamo Gorenjci košenice, senožeti, ktere imenujemo rovte.

Mnogo sveta na teh senožetih zavzema grmovje in vsaj na nekterih, le tuintam se najde lepa ravnina, rodovitna planota, kakoršno je veselje pogledati. Mnogo je treba truda, mnogo znoja in dela, predno se obdela tak daljen in nepriročen kraj. Seveda ljudje imajo dosti dela na bližnjem polju in ne morejo toliko misliti na te trde kraje.

Le enkrat na leto ožive rovte in takrat je nekaj posebnega. To je takrat, ko gremo kosit seno.

Meseca julija ali avgusta, ko smo poželi belo žito in zasejali ajdo, se lotimo rovtov. In takrat je veselje.

Prijetno selišče sredi planjave. Bele stene obrastle z divjo trto, siva streha; hiša in gospodarsko poslopje — vse lepo zaokroženo, da izgleda oddaleč kot malo, prijazno gnezdo — to je Paleževo domovanje.

Nedelja popoldan je.

V Paleževi družinski sobi sedi omizje koscev in grabljev. Južinajo. Jed za jedjo prihaja na mizo; najbolše kar zamorejo Paleževa mati postaviti pred goste. Neprestano kroži okrog liter, neprestano nosijo na mizo, strežejo, priganjajo goste. Sredi sobe stoji oče Palež, roke na hrbtu in motri omizje.

»Le pogledjte se,« reče, »grabljevke, le oglejte in zapomnite si vaše kosce in vi kosci svoje grabljevke, da ne bo kake zmešnjave in da koga ne zapasemo ...«

Omizje se je zasmajalo.

»Pijte in jejte, grabljevke, potem pa napravite koscem šopke, da se bodo tudi naši fantje postavili, da bodo imeli tudi naši šopke, kot drugi, če ne še lepših.«

»Ali imate kaj nageljev?« je vprašalo rdečelično dekle izza mize.

»Oj, pa koliko — boš videla Frančka, v zgornjo sobo gremo in jih natrgamo,« je odgovorila domača hči in obstala zraven očeta.

»Šopki pa morajo biti!« se je oglasil star kosce za mizo.

»Saj bodo, le brez skrbi jejte in pijte, grabljevke vam pre-skrbe vse.«

Dobra volja se je polasčala vseh.

Izven naših vasi, ob cesti stoji gostilna pri Dolenjcu. Lepa, zelenkasta hiša je to, z nadstropjem, krita je z opeko, pred hišo prostorno dvorišče snažno pometeno, nad katerim se košati mogočna orehova senca.

Na Dolenjčevem dvorišču je bilo tiste nedelje popoldne jako živahno. Po vsem dvorišču so stali zategnjeni vozovi, naloženi z živežem in posodjem in raznim poljskim orodjem: grab-

ljami, vilami, kosami itd. Konji, napreženi v teh vozovih so bili svetlo osnaženi, jermenje svetlo zlikano, na komatih jazbečeve kože. V hiši in v vrtni uti pa so pili, peli in plesali kosci in grabljevke. Dobro voljo so poklicali doma in šla je z njimi, zvesta jim je bila na poti in vedeli so, da jih ne zapusti cel teden.

Zdajpa zdaj je odšel voz z dvorišča in se napotil dalje, in z njim je odšlo nekaj ljudi, pevajoč in s smehom na obrazih, a mesto teh so kmalu prišli novi in spet novi.

Tako je bilo vse popoldne — do mraka.

* * *

Paleževi kosci in grabljevke se bližajo zeleni gori, mračni, modrikasti in skrivnostni in vidijo druge oddelke, ki se že vzpenjajo po brdu. Strma je gora in gozdnata od spodaj, a na vrhu v krilih Triglava imajo mnogi svoje rovtne in proti njim jih vede pot.

Paleževi pridejo do gore, a nenadoma se jim odpre na desno prijazna dolina, doslej skrita med gorami in nasproti jim priteče bistra rečica. Star, lesen most jih prepelje čez vodo in na novi poti so.

Posedle so grabljevke na vozove in vozovi so zdrdrali naprej; kosci pa gredo zadaj veselo pevajoč in vriskajoč. Razkadi se je prah za njimi in na most je privozil nov voznik in za njim spet drugi, spet ... spet ...

Vse popoldne se vrste vozovi.

In hladna rečica jim teče nasproti, jih srečava, pozdravlja.

Na prvih rovtih so. Lesene koče samujejo tu v travi, ob njih svisli, staje ... Tupatam je že pokošenih nekaj redov, tupatam je okrog koč razvrščenih nekaj senenih kopic, tupatam je že odprta koč, kosci in grabljevke hodijo semtertje, razkladajo vozove, prenašajo orodje ali donašajo vodo, stoje v gručin ali sedijo v travi, pojo v krogu, se love po planjavi ali samo gledajo kdo prihaja na novo; kriče nad njimi ali jih pozdravljajo.

A Paleževi gredo dalje, najdaljšo pot imajo, poslednji rovt je Paležev, daleč gori pod Zadnjo steno. Vedno slabejša je cesta in polagoma prehaja v izpran kolovoz; vedno manjša je rečica ob poti, vedno ožja je struga in vedno plitvejša vodice tečejo po nji. Od obeh strani se približujejo visoke, strme gore, in senožeti pojemajo, kočic ni več in krik in šum potihava.

Bližajo se poslednjemu rovtu, svojemu cilju.

Že gredo nekaj časa po pustem, prodnatem pašniku, ko pridejo do Paleževe senožeti. Od treh strani je ograjena — mestoma z kamenitim zidom, a deloma s smrekovimi latami, le zadaj se polagoma vzdiguje v peščeno brežino iz katere se dviga visoka navpična skalna stena. Na sredi planjave stoji hlev in kočica iz okroglega lesa, a po ravnim med travo leže velike groblje ka-

menja, katero so pobrali na kupe, ko so trebili senožet. Solnce se je bližalo zatonu in je s poslednjimi rumenkastimi žarki obsevalo polovico stene in senca je počasi plezala višje in višje.

Prišli so baš do plota ko je potegnil precej močan, topel veter in tisočere rumenkaste bilke na senožeti so se nagnile. Kakor val na jezeru je bežal veter prek planjavé, a precej za tem valom so bilke vnovič vstajale, dokler jih ni uklonil drugi in tretji. —

Naši ljudje so počakali zaostajajoče, vstopili v krog in zapeli. In ko je bila pesem izpeta so vsi zaukali. Potem pa so se veselili in razigrani razsuli čer planjavo po visoki travi proti koči.

Jutri bomo kosili, da bo trava odskakovala kvišku in se bodo iskre kresale pod koso in bodo od znoja in dela razgreta naša lica. Juhe!

Vendar pomislite: — to niso bili kakovi izletniki, to so bili delavni ljudje; od dela trudni in vendar željni novega truda; njihova dobra volja ni bila trenutna razposajenost, ki v nedeljo na večer pride in potem spet izgine, to je bilo veselje preprostih src, to je bilo veselje delavcev.

Koprnenje.

„Zakaj si tako žalosten — niti svinjska pečenka z zeljem ti ne ugaja?“

„Iz strahu pred manevri. Ne vem če tam vzdržim v svojem koprnenju po tebi in po svinjski pečenki z zeljem.“

Moderna služkinja.

Prva služkinja: „Kako pa izhajaš z gospo, Ana?“

Druga: „Dobro! Naša milostljiva čita iste pisatejle kakor jaz, dopadejo ji iste skladbe kakor meni in končno imava eno in isto šiviljo.“

V. BOLEZNI.

Sama je ležala v sobi. Kakor, da se je prebudila iz težkih, dolgih sanj ji je bilo. Hotela je vstati ali samo glavo je malo privzdignila. Udje so bili slabi in kokar uklenjeni. Pogledala je proti oknu. Divja trta, ki se je vzpenjala zunaj po hišni steni in visela v dolgih vejah čez okno, kakor zagrinjalo, je bila vsa rdeča in rmena in mnogo redkejša.

Mira se je začudila. Prej je bilo še vse zeleno zunaj. Kaj je že jesen? Skušala se je spomniti vsega ali trudna je klonila glava nazaj na blazine. Zopet se ji je hotelo spati.

Vrata so zaškipala, hitro je odprla Mira oči.

Njen mož je vstopil v sobo, prišel k njeni postelji in ji je položil roko na čelo.

Vztrepetala je lahno.

»Kaj me poznaš, Mira?«

»Ti si, Ivo«, je zašepetala in čudila se je, da jo sprašuje to. Hatela je še nekaj reči, ali besede so ji zamrle v grlu. Trudna je bila.

»Boljše ti je,« je rekel on. »Zdaj boš kmalu zdrava.«

Sel je na stol k postelji, vzel njeno roko in jo rahlo in nežno poljubljal.

»Jako si bila bolna,« je govoril z mehkih in kakor božajočim glasom. »Zelo si bila bolna. Dolgo smo bili v skrbeh, o v velikih skrbeh. In žalostni smo bili, jaz in otroci... Bali smo se ... Zdaj boš ozdravela bo lepo. Mi te vsi zelo ljubimo, o ti niti ne veš, Mira, kako te ljubimo! Ti si otrok. Oh, moj Bog, koliko sem prestal ta čas...!«

Glas se mu je prelomil, vzdihnil je globoko in obmolnil. Zardel je in ustnice so mu čudno zatrepetale.

In zdaj se je spomnila vsega V enem samem trenutku se je spomnila prav na vse. Kako je postalo življenje čudno zadnje mesece in tedne, polno sumenj in žalosti. On je hodil po svojih potih, nekako spremenil se je. Tako se ji je zdelo takrat. A ona je hotela vedeti kaj je in njegovo ponašanje jo je žalilo. Začela je sumnjati, sama ni vedela zakaj. Vse njegove besede je tehtala, opazovala ga je z nezaupnimi očmi in zdelo se ji je vsak dan bolj, da jo ne ljubi, da jo zanemarja. Prišel je domov in ni šel naravnost k nji v njeno sobo. Vprašala ga je kaj in komaj da jo je slišal in ji odgovoril površno in raztreseno. Naredila mu je kaj prijetnega, cvetlice mu je dala v vazo na pisalni mizi in ni opazil in se zahvalil. Zvečer je odšel s prijatelji. Tudi prej je odhajal, ampak zdelo se ji je, da bolj, poredkoma, da se mu je bilo mudilo domov. Očitala mu je vse to in zopet je bil ljubezniv, kakor prej vtajil ji je, da bi se spremenil, dobro par dni ali nezaupnost je spala v njenem srcu, nekaj je prežalo v njeni duši in čakalo.

Prišla je zopet malenkost in vse je prebudilo, njene oči so postale trde in sovražne, srce se je zakrknilo. Ni mogla biti več dobra, nežna in mehka. Kadar je prišel k nji in jo hotel objeti, je skomiznila z ramami, da mu je roka zdrsnila nizdol. Sklonil se je k nji in jo poljubil na usta, ali njene ustnice so ostale mrzle, še zgenile se niso. Pogledal ji je v oči in nekaj tujega, očitujočega mu je leskalo nasproti.

»Kaj ti je?« jo je spraševal. »Nič, kaj bi mi bilo«, je odgovarjala in v srcu se ji je čudno mešala žalost z ogorčenostjo. Zdelo se ji je, da je hinavec, odpahnila bi ga do sebe, ko bi mogla. Ali ob enem je želela, da bi jo objel in poljubil in dejal, da jo ljubi, da bi rekel to in pokazal na tak način, da bi morala, morala verjeti. Ali ni ljubeznjivejša žnjim. Tako se je vse razvijalo in vedno je bilo hušje.

»Kje si bil?« ga je začela spraševati vedno pogostejše. In če ji je odgovoril je hotela vedeti vse še bolj natančno.

»Do kdaj si bil tam?«

»Do desetih.«

»Vidiš, a ob pol desetih te je videla Micika v drevoredu...«

»Pa da. Šel sem dvakrat gor in dol z adjunktom Povšetom. Pa kaj za to?!«

»Zakaj nisi povedal resnice? Zakaj si utajil to?«

»Kaj bi tajil! In ure tudi ne držim cel dan v roki in ne štejem minut. Lepa stvar, začela si špijonirati. Služkinje pošiljaš za menoj!...«

»Nič ne špijoniram. Še vprašala jo nisem. Slučajno je povedala, ko je prišla iz prodajalne. Če bi res špijonirala, bi zvedela pač še kaj družega, ne samo tega, da si neodkritosrčen.«

»Zdaj mi je tvojih neumnostij že dovolj!« je vzrožil on. »Zapomni si, da lahko delam, kar hočem, da grem kamor hočem in govorim s katerikoli me je volja. Ta je lepa, še pod kuratelo bi me rada spravila! Ampak ne pojde! Kaj jaz pošiljam detektive za teboj in sledim in poizvedujem kaj delaš in kam hodiš?«

»Jaz nimam ničesar, kar bi morala skrivati!«

»Tudi jaz ne. Zato ne potrebujem nobene kontrole niti tvoje ne, sam vem, kaj delam!« Zaloputnil je vrata in odšel.

In taki prepiri so se ponavljali vsak čas. On jo je hotel »odvadiť špijoniranju«, ona pa je še bolj izsiljevala in moledovala za »odkritosrčnost.«

Mučila sta eden družega in vsak dan je postajalo življenje neznosnejše. Šla sta v družbo. Ona je bila dobre volje, smejala se je in je pozabila na skrbi. Pa je rekel on kakšno šalo, kakoršnih ji je povedal že sto in sto ali to pot se ji je zazdelo, da se skriva za nedolžnimi besedami drug, hudoben namen, zavrelo ji je v srcu in v glavi in odgovorila je ostro in razžaljeno. Dobra volja, smeh in so ugasnile in ostalo je nekaj razdraženega in prežečega. Nista si smela pogledati v oči, takoj je planilo in vzplam-

telo. Polna ogorčenosti sta prizadevala eden drugemu nove bolečine in žalitve. Včasih je prišel domov ves vever in vesel. Šalil se je, smejal, ljubezljiv je bil in dovtipen. Sel je k nji na zofo, pogovarjal se je z njo in se igral z otroci. V takih trenutkih se ji je zdel dober in jasen, čist ko solnce in brez zaplotnih mislij, odkrit ko otrok. Odvalilo se ji breme od srca in postala je vesela in zaupljiva. Kakor oblaki je zginila nezaupnost in srce ji je trepetalo od sreče. In vendar, najmanjša stvar, neoprezna beseda, neprijetna misel, vse je zadostovalo, da je izginila sreča in ugasnilo veselje. Sedela je včasih zraven njega in mučila jo je strastna želja, da bi ga poznala popolnoma, da bi vedela, kaj čuti, kaj misli, vse, popolnoma vse. Koliko mislij spreleti človeka v eni sami minuti! In ta nemogočnost spoznati drugega človeka do kraja, do dna duše in srca, jo je mučila in trpinčila. Zavest, da so nam pravzaprav vsi ljudje tujci, da smo tujci vsem, da smo tudi v objetu najbolj ljubljenega bitja sami, jo je bolela skoro fizično. In ravno to jo je še bolj gnalo od njega. Postala je tako nezaupljiva, da ni verjela niti otrokom več. Najstarejši Milče, ji ni rekel z bogom, ko je odšel v šolo in ta malenkost jo je znala vznemirjati cel dan. Dvomila je, če jo otroci ljubijo in če jim je sploh potrebna...

Nikakor se ni mogla rešiti težkih, žalostnih mislij. Včasih je prišla še k možu, natanko mu je povedala, kako ji je, točno kakor zdravniku bolezen, mu je opisala svoje stanje in prosila ga je, da ji pomaga.

»Bodi dober, jako bodi dober,«ga je moledovala. »Samo nekaj časa potrpi, da se spet navadim zaupanja in vere. Moraš biti odkritosrčen do smešnosti, da ozdravim. Potrpi nekaj časa z menoj, bodi kakor z otrokom potrpečljiv. Prešlo bo, prenehalo bo. Samo malo mi d o k a ž i, da ti lahko verujem. Jaz sama trpim največ.« Razjokala se je bridko.

Ali on je ostal pri svojem. Jezil se je in razburjal, očital ji je, da ga peha s silo od sebe, da ga hoče ugnati, kakor šolarčka. Premaga naj se, to edino je potrebno. Saj ni otrok, da bi ne vedela, kako je smešna s svojimi zahtevami. In vsem prepirom, celemu nesoglasju je kriva le ona sama.

Čim dalje tem hujše je bilo. On je hodil zlovoljen okoli, ogibal se je doma ona je jokala in ni spala cele noči. Njena razdraženost in ogorčenost je rasla vedno bolj. Zakaj ne vidi, kako ji je, zakaj ji ne pomaga. Če bi bilo njemu tako, bi se ona mesece ne ganila od njega, dokler mu ne bi odleglo. On pa gre zvečer proč v društvo in še zanalašč ostane dlje. Zabava se in kdo ve kje in s kom. Lahko se reče »prijatelj«, on ve, da jih ne pojde spraševati, če je bil ž njimi, kako dolgo so bili skupaj in kje so bili. Nekaj kakor sovražstvo do njega se je vgnezdilo v njenem srcu. Pravi, da jo ljubi ali zakaj ji ne p o k a ž e, da jo ljubi, zakaj jo pusti trpeti take muke!

Vse ji je prišlo zopet v spomin vse, vse kar je bilo pred
onim dnem in pred ono nočjo. Mnogo je pretrpela takrat.

In potem se je zgodilo še ono zadnje.

Mirno in skoraj veselo je prešel oni zadnji dan. Malo se je
zopet oddehnila, oni pritisk v prsih je ponehal. Otroci so bili
dobri in veseli, cel dan je odmeval njih smeh, lovili so se okoli
nje in jo objemali. Tudi on je bil dober in ljubeznjiv. Prinesel je
otrokom sadja, nji neko knjigo. Že davno se ni spomnil na to.
Popoldne so odšli vsi skupaj na sprehod v park. Imel je sicer
posla v pisarni a vendar je šel ž njo in otroci. Lep dan je bil,
solnčen in nekako posebno bister in jasen. In tako lahko ji je
bilo v srcu. Pela je resnično, pela je, ko je devala zvečer otroke
spat. Potem sta skupaj večerjela. Šel je potem z njo v njeno
sobo in sel k nji na zofo. Tako lepo je bilo! A naenkrat je rekel,
da mora oditi, da ima dogovor s prijatelji. Čisto nepripravljeno
je prišlo to in polile so jo solze.

»Nikar ne hodi, prosim te, nikar ne hodi! Taho lep dan je
bil danes, neizrečeno bom žalostna, če boš odšel.«

»Ravno zato. Cel dan sem bil s teboj in z otroci. Zakaj bi
nešel.«

»Nikar ne pojdi. Če pojdeš, bom mislila, da si bil samo zato
danes dober z nami, da lagje zdaj po noči odideš. Nikar, prosim
te, nikar ne hodi!«

Zastonj je prosila. Poljubil jo je in odšel v predsobje obla-
čit površnik. Šla je za njim in ga prosila vedno bolj goreče. Do-
zdaj še ni nikdar z besedo izrazila svoje sumnje. Zdaj se ga je
oklenila okoli vratu, objemala ga je in se dušila v vročih, brid-
kih solzah.

»Nikar ne hodi. Jaz ti bom povedala po pravici: če pojdeš,
bom mislila, da greš zaradi one Alme. Jaz vem, da je vedno v
vaši družbi in meni so pravili ljudje že davno razne reči.«

»Daleč boš prišla, če boš verjela, kar brusijo hudobni je-
ziki.«

»Ostani doma in vedela bom, da ljudje lažejo.«

»Ne bodi otročja, pusti me.«

»Povej po pravici, tudi Alma bo tam?«

»Kaj je kaj čudnega? S teto gre in z bratrancem.«

»Zakaj nisi mene jemal s seboj zadnji čas?«

»Praviš, da ti je društvo dolgočasno. Meni je vseč, zato
grem.«

»Doma ostani, prosim te lepo!«

»Pusti me, pravim,« je rekel ježno in se oprostil njenih rok.

»Zaradi nje greš!« je vzkipela ona. »Saj vem že davno. Če
bi me samo malo ljubil bi ne šel. Ampak zaradi Alme greš!«

»In če!« je odvrnil trmasto. »Zabavnejša je, kakor ti, ki me
samo tiraniziraš.« In že je bil skozi vrata ven in že je slišala
njegove urne korake po stopnicah dol.

Kakor da jo je udaril v obraz, tako ji je bilo. Neizmerno ogorčenje ji je zavnelo v žilah. Sama ni vedela kdaj se je oblekla. Samo ven, ven, doma bi se bila zadušila. Mesečina je bila. Ona je hitela po ulicah, kakor da bi jo kdo podil. Vroča je bila v obraz a v prsih jo je peklo in žgalo, kakor sveža, pereča rana. Ko je prišla iz mesta na polje, hitela je še bolj. Obleka se ji je zapletala med noge, parkrat se je opotekla, enkrat je padla na kolena ali vedno jo je gnalo dalje, le dalje.

Bleda in široka se je raztezala reka pred njo. Skoro brez misli, brez jasnega namena bi bila koraknila čez strmo škarpo doli v žuborečo globičino. V zadnjem hipu jo je potegnilo nekaj siloma nazaj.

»Mama, mama!« kaj ni zaklicala Elica iz spanja prestrašena in jokajoč.

»Mama, mama!« — to je Milče. Živahen deček je a vendar jo ima rad, gotovo jo ima rad.

»Mama, mama!« je vzdignilo še enkrat in to je Zorko, njen ljubi, solčni, dveletni sinček.

Zgrudila se je v travo, legla je z obrazom k zemlji in zajokala je obupno.

Kaj je dočakala, kaj je dočakala, oh! Še mlada, še lepa...

Jokala je tako, dolgo. Naoblačilo se je in začelo je deževati. Parkrat se je spomnila, da mora vstati in oditi domov. Zaradi otrok... Danek se bo prebudil in morda tudi Elica. Jokala se bodeta, če jo ne bo. ... Ampak tako trudna je bila in dež je bil prijeten. Obrnila je obraz kvišku, da ji je hladilo čelo in potem je morda zaspala...

Dalje se ne spominja več. Najbrž je bila bolna. Dolgo je bila bolna, gotovo. Zdaj je jesen zunaj...

Ivo, njen mož je sedel zraven nje, gladil ji je roko in nežno, mehko je poljubljal njene prste.

»Samo, da me zopet poznaš. Kmalu boš ozdravela in potem bo vse dobro.«

Nasmehnila se je komaj vidno.

»Mira in če sem kaj kriv, odpusti! Jaz nisem mislil, da je bilo to vse tako globoko v tebi. Mislil sem, ženske muhe... In kar se tiče Alme, to je bilo samo tako površno, neumno znanstvo, nobena ljubezen...« Sklonil se je nad njo in ji prav od blizu pogledal v oči.

Začudila se je sama. Nič ni bilo več sovraštva v njenem srcu, nobenega ogorčenja več. Še enkrat je pogledala nazaj na one tedne in mesece polne trpljenja in glej, kakor da so bile tiste solze odveč, da je bilo tisto trpljenje odveč, ves jok in vse one prečute noči... Trpela je in glej, zdaj ne ve zakaj.

Zunaj je zapihnil veter, v vrtu je zašumelo drevje in par rmenih in rdečih listov divje trte, ki je opletala okna, se je utrgalo in prifrftalo v sobo.

»Jesen je,« je vzdihnila.

»Da jesen že,« je pritrdil on. »Dolgo si bila bolna.«

Ves se je nagnil nad njo in jo je poljubil na usta. Nekaj prijetnega, nekaj toplega in prijateljskega se je zgrnilo v srcu. Zavedla se je, da ima rada svojega moža, mirno in drugače rada, kakor prej. Prej je bila ljubezen tako močna, da je bolela in pekla in da je bila včasih, kakor sovraštvo. Plamtela je prej, kakor mogočen in strasten ogenj, zdaj pa gori, kakor luč v zatišju, mirno. Vedela je naenkrat: kadar bo zdaj odhajal, jo ne bo več bolelo. Ne zato, ker bi bila vera večja in zaupanje večje. Morda bo šel po poštenih potih, morda tudi ne — spraševala ne bo več in zato jo ne bo več bolela sumnja. Sumnja je umrla, ali ne — otrpnela je in namesto nje je nastopila ravnodušnost. Ravnodušnost pa je, kakor slana v jeseni — rože, rože povenejo.

»Ali me imaš rada?« jo je vprašal.

»Da, zelo te imam rada« je rekla in to ni bila laž. Morda je hotel tako ljubezen, ravno tako, brez silovitosti.

Zopet je zašumel veter zunaj in slišala je, kako so se vsuli listi iz vseh dreves, kako so frftali v zraku in padali na tla.

»Listje pada,« je mislila. »Zima bo, mir bo.«

Sama ni vedela, da je mislila na glas.

»In potem bo zopet pomlad in zopet leto,« je rekel on.

V duši ji je vstala daljnja slutnja, da bo prišla tudi k nji še pomlad in novi boji z njo vse do konca. Ali nejevoljno je odgnala misli.

»Kje so otroci?« je vprašala vsa slaba že in utrujena in vendar v hipni želji, da jih vidi in objame.

»Zunaj so,« je rekel mož in odhitel ven. Kmalu se je vrnil ž njimi.

Stali so vsi trije pri njeni postelji, preplašeni skoro in v zadregi.

»Dolgo si bila bolna,« je rekel najstarejši Milče. »Zdaj ti je boljše kaj ne? Jaz hodim že štirinajst dni v realko,« je pristavil ponosno.

»Niso nas pustili k tebi,« je povedala Elica. »Jaz sem se jokala vsak dan.« Mati je videla, da ima laske čudno v dve kiti počesane, trdo in polizano. Noben kodrc ji ni visel okoli glavice, kakor prej in nos je imela umazan in krastav. Nekako zapuščena se ji je zdela in zanemarjena. Desni kazalec je bil ognjojen in zatečen a nihče ni zavezal otroku rane...

»Vstani, mama, vstani takoj!« je zaukazal Danko. »Novega psa imamo na dvorišču. Okazal sem ti ga že skozi okno, pa nisi hotela nič slišati in teta Olga je bila huda na me. Jaz te imam, mama, še vedno rad, kakor prej ravno tako.« In kakor bi trenil

je zlezel na posteljo. Ostrigli so ga in na nogi je imel oblečene nogavice vsako od družega para.

»Moji ljubi otroci!« je rekla Mira in solze so ji stemnile pogled.

»Pojdite otroci, pojdite«, je ukazal oče. »Mama je še jako bolna, jutri bodete zopet prišli.«

Mira pa je v solzah ponavljala zopet in zopet: »Ne smem umreti, moj Bog, ne smem umreti!«

IVAN TOMINEC:

ŽGANJAR.

Toneta Škrbinca je poznala cela vas. Bil vam je to čuden človek, ki se je razlikoval že po zunajnosti od drugih sovaščanov. Na glavi je nosil neko stvar, ki je bila bolj podobna vranjemu gnezdu kakor pa klobuku, kakoršnega nosijo navadno ljudje. Tudi ostala njegova obleka ni bila boljša: suknja je bila razstrgana in mankal ji je en rokav, skozi razstrgane hlače pa so se videla razbita kolena. Črevljev sploh ni nosil; noge je zavijal po leti in po zimi v žaklje.

Kadar je Tone Škrbinec šel skozi vas, so se prestrašeni otroci skrili pred njim. Imeli so ga namreč vsi ljudje za hudobnega.

Svoj vsakdanji kruh si je služil s tem, da je kmetom pota popravljaj. Pri delu je bil jako priden in je tudi precej zaslužil, a je znosil vse sproti v požrešen oštirjev žep. Bil je žganjar, da mu ga ni bilo para. Nekoč sem ga vprašal, zakaj vse zapije in si raje ne kupi novih črevljev. Nasmejala se mi je na vse usta in odgovoril: »Dragi moj, kaj bi pa vendar ljudje rekli, če bi videli Škrbinca v novih črevljih. Saj bi me potem cela vas nosila leto dni po zobeh. Zato raje ostanem tak, kakoršen sem.«

Za tega žganjarja se ni nikdo menil; zato je živel vedno sam zase. Če pa se je vendar kje zapletla govorica o Škrbincu, ni vedel nihče o njem povedati kaj pohvalnega. »Pijanček je, pijanček,« se je splošno reklo o njem.

Mene je ono leto ta človek prav posebno jel zanimati. Če je le nanesla prilika, da sva prišla skupaj, sem porabil ta slučaj ter začel z njim govoriti. V začetku se mi je kazal jako nezaupljivega ter se me je ogibal. Pa saj to ni bilo nič čudno, ker se sicer ni nihče zanj zmenil. Nekoč sem ga vprašal, jeli res, kar govore o njem ljudje, da ni nič prida. »Ljudje so hudobni,« mi je odgovoril, »ker me črtijo, dasi nobenemu ne storim nič žalega.«

Večkrat sem ga potem prigovarjal, naj pusti pijačo. »Nemogoče!« je odgovoril, potipal po žepu svoje umazane suknje,

privlekel z nje steklenico ter pil v dolgih požirkih. Nato je neokustno zacmakal z ustmi ter vtaknil steklenico zopet v žep.

Toneta Škrbnica nisem videl nikdar veselega. Smejal se ni nikdar. Kadar je bil pijan, ni vriskal ali prepeval, le govoril je nekoliko glasneje; če ga je pijača že hudo zmagala, se je vlegel na kako prikladno mesto ter zaspal.

Večkrat bi bil že rad zvedel Tonetovo zgodovino, a njega samega sem se bal vprašati, drug pa ni nihče vedel nič zanesljivega. Nokoč pa sem se mu vendar toliko približal, da sem ga vprašal. Začetkoma se je obotavljal in ni vedel, ali bi povedal kaj ali nič, kmalu pa se je premislil ter začel:

»Zame se sploh nihče ne zanima in nikdar me še ni nikdo vprašal po mojem pokolenju.

Kdo ve kaj sta bila moja roditelja, še sam ne vem. Vzrastel sem v tujih hišah. Dokler sem bil majhen, sem krave pasel, da sem dobil jesti. Ljudje niso dosti bolje ravnali z menoj kakor z živino? Če sem količkaj zagrešil, so me topli, da sem se samemu sebi smilil. Nekoč sem zgubil na pašniku tele. Domov sem se bal in sem preživel en dan in eno noč na pašniku pod milim nebom. Naposled me je vendar gospodar, pri katerem sem služil, prigovoril, da sem šel domov, ali obljubiti mi je moral, da se mi nič hudega ne zgodi.

Tako sem torej rastel. Nikdar me ni nihče ljubil in tudi jaz nisem nikogar ljubil. Med ljudmi sem se čutil boj tujega, kakor če sem bil sam v gozdu. Tako sem se počasi navadil samega sebe zanemarjati. Edini človek, ki mi je privoščil prijazno besedo, je bil nek mož, ki je oglje kuhal v gozdu, kjer sem jaz pasel. Na tega človeka, ki je bil silno redkobeseden, sem se do dobra navadil. Večkrat mi je dal tudi piti žganja, ki ga je hranil v svoji oglarski koči. V začetku se mi je zdela ta pijača zoprna, a sem se je kmalu navadil in danes mi je edina tolažba.»

Izgovorivši te besede, je zopet privlekel iz žepa steklenico ter pil, kakor pije jelen v vročem poletju.

Nato je pripovedal še nekaj zgodb iz svojega življenja, ki je bilo skoraj vedno enako.

Čudno se mi je zdelo; kako mora človek vzrasti med ljudmi in jim biti vseeno tako tuj. Dobil sem nek gnjev pred onimi ljudmi, ki so bili krivi, da se bil postal Škrbinec to, kar je bil — pijanec.

Naj povem še njegov konec. Ko je nekoč popravljal gozdno pot, se je privalila po hribu navzdol velika skala, ga zadela in tako zelo poškodovala, da je kmalu umrl.

Pokopali so ga. Nihče ni za njim plakal; njegov grob se je kmalu zarastel in bil pozabljen.

Kadar se spomnim na Škrbnica, se mi milo stori in nehotе se mi vrine misel: Mogoče je imel ta izgubljeni človek več duše, kakor oni, ki so ga zaničevali ter ga niso marali v svoji družbi.

Stara pripovedka: „Kako se menjajo časi“.

I.

II

III.

KSENIJ VERIN:

PESMI REKRUTOV.

I.

Oj, moje dekle je lepo,
še lepše je ko roža,
oj roža gartroža;
v treh farah nima para
in drugega ne mara,
le meni je zvesto!

Pa jaz, pa jaz sem fantič mlad
v enindvajstem letu,
slovo bom dal dekletu,
slovo za leta tri!

Če mi ostane zvesta
ta dolga leta tri,
se srce zveseli,
ko vrnem se na dom,
in moja bo nevesta
in jaz z njo srečen bom.

II.

Zapojmo še nocoj,
zavriskajmo na glas,
da bodo znale ljubice,
kdaj smo šli zadnjič v vas!

Srce bo žalostno,
tako ni bilo še,
ker bodo prebridko
za nami jokale.

III.

Nagelj in rožmarin
dala si mi v spomin,
jaz bom marširal z njim
in ga zgubim.

Nič ne bom žalosten,
takrat zavriskal bom,
tebe pozabil bom,
dobil nov pušljec zelen!

IV.

Adijo, dijo ljubica,
o bodi mi pozdravljena
sedaj še zadnjikrat
od mojega srca!

Kakor meglica za vodo
tako sem hodil za tebo,
a zdaj jaz grem in sam Bog ve,
če bom še kdaj tako.

V spominu tebe bom imel
in dneve, mesece, leta štel,
da bi se vrnil zdrav vesel
in tebe poljubil, objel! —

GUSTAV GROM:

KAZEN.

Spominjam se.
Mračiti se je začelo, ko se je vračala naša družba v mesto;
vriskaje smo prišli na trg. Po trgu pa je peljal stražnik po-
mešan med gručo ljudi nekega razgrajča.

Čuj — kaj je to?

Pritajeno vzdihvanje. Glasneje in glasneje je prihajalo ter
tolklo na uho, groza me je pretresla čutil sem mrzel pot, ki me je
oblil po životu, razločnejše se je razlegalo, — Pepe mrtev, Jezus,
Marija — Pepe, Pepe.«

Težko sopeč je prihajal mož sključen, razoglov, dolg, suh.
Vzdignil je roke ter jih vil v obupu, vodene, motne oči, so kro-
žile kot bi nekaj iskale; in kakor v snu sem slišal:

»Jezus — Maria, Pepe ...«

»Oče, kaj pa je?«

»Pepe je mrtev. Jezus, — Jezus, Marija.«

Hitel je dalje, kolena so se mu šibila.

»Kaj je? — Kdo je mrtev?« sem vprašal.

»Pepe, brat Tončkov, umorili so ga ...«

V tistem trenutku se je razlegel čuden krik, na cesti se je
prikazala ženska, vsa blatna, prašna zasopla. Njen obraz je bil
bled, zelo upal, z razmršenimi lasmi, oči so gledale nemirno, ka-
kor blodeče v vročici.

»Usmislite se, ljudje krščanski, moj Pepe je mrtev, umorili
ubili so mi ga.«

Pala je na kolena, vzdignila sklenjene soke.

»Mama, ni treba jokati mama, mama,« objel jo je drugi sin,
ki ji je pritekel nasproti.

»Moj Pepe je mrtev, vzeli so mi ga, ubili so mi ga!

Pred kapelico konec vrta je stala gruča ljudi, med njimi je
bila na tleh pogrnjena plahta in na plahti je ležal človek, bled,
iz bledih mrtvih ustnic so se svetili zobje. Krvave roke je držal
stisnjene v pest.

Molče so ljudje zrlí na mrtveca, tesno jim je bilo pri srcu,
kot bi videli mrtvega brata.

»Mrtev je, ni mu pomoči,« jih je vzdramil glas poleg njih.
Ozrli so se in videli so mlado dekle, ki je držala svetilko in
svetila.

»Kako pa je bilo?« je prišlo iz več ustnic vprašanje.

»Cel popoldan je bil v trtnici in cepil trte. Ko je prišel proti večeru domov se je spomnil, da ima nove čevlje, ki jih še ni plačal. Šel je k mutastemu čevljarju, ki ni daleč od tu ter je plačal, in ga povabil k nam na vino. Prišla sta s čevljarjem ter mirno pila. Naedenkrat se spomni, da je čas oditi domov. Vstane, plača in gre, za njim stopi tudi čevljar. Čez nekoliko časa pa prileti nazaj ter zavpije.« Zastala ji je sapa, oko si ji je zarosilo. Prileti v sobo, odpre vrata ter zavpije: Zabodel me je! in zopet odide a na tem prostoru je onemogel in umrl. — Le pogledjte, kako je vse krvavo.«

Posvetila je, kri je stala v lužah, stopnice pa so bile s krvjo, polite ter poznale so se stopinje, koder je stopal.

»In kdo ga je? — Ali čevljar?« je nekdo vprašal.

»Ne, dva fanta iz bližnje vasi, ki sta tudi tu pila.«

»Toda zakaj so ga?«

»Ne vem.«

»Ali je bila vzrok kakšno dekle?«

Povesila je oči, ter zarudela do ušec. Takoj jih je obšla slutnja, mogoče je ona kriva, molčali so, a ona je odšla.

V tem sta prišla orožnika, molče sta zrla nekaj časa na mrliča.

»Kako pa je bilo?« sta se obrnila in vprašala.

»Ne vem, sem ravno sedaj prišel,« se je glasil odgovor.

Vzdignili so ga in ponesli na dom. Po poti se jim je približala mati, ter se hotela vreči na mrtvega sina, a vendar so jo prestregli in zadržali. Pala je na zemljo, pretresljivo je kričala ter si pulila lase.

Vstopili so v sobo, sprejel jih krik in jok. Na postelji je ležala mlada deklica, brat je vstopil, vrgel se je čez sestro, ter sta milo jokala.

Vstopil je oče z objokanimi očmi, kot blazen je hodil sem in tja ter nekaj iskal. Glej sedaj se je zagledal v mrtvega vzdih-vaje ga je opazoval, stopil je bližje, vrgel se čez njega.

»Pepe, Jezus, Pepe, Pepe,« ter milo jokal.

*

Po polju sta hitela dva fanta molče, le srce jim je bilo močno.

»Vrgel bom nož proč.«

»Zakaj?«

»Krvav je,« stresel se je, dvignil je roko a že ga je zgrabil tovariš.

»Ne meči ga tukaj!«

»Zakaj ne?«

»Ga lahko najdejo.«

»Naj ga najdejo. Kaj misliš, da se ne bo zvedelo?«

»Naj zvedo, da smo ga umorila, a to le ne bodo vedeli, da sva nož ukradla.«

»Imaš prav, vrgel ga bom drugje.«

Molče sta hitela dalje, že se je kazala pšenica, roka se je dvignila, zabliskalo se je, zašumelo je po pšenici in zopet je spet vse utihnilo, le udarci nog so se slišali.

»Postojva, mestu se bližava, ne smeva teči, ker bi bilo sumljivo.«

Ustavila sta se ter korakoma šla dalje.

Tu je gostilna. Vstavila sta se ter poslušala pri oknu.

»Pojdiva na pol litra!«

»Pojdi, tvoja mati je notri, a jaz grem iskat svojo.«

Odšel je v svojo rojstno hišo, omahovaje nekako neodločno, mehanično je premikal noge, a po licu so se mu udrle solze.

»Kaj jočem? — Zakaj jočem?«

Nehote je postal in se bridko zjokal.

Obrisal se je solze ter vstopil v sobo.

»Dober večer, mati.«

Glas se je odbil od sten, slišal se je votel odmev. Čudno mu je bilo, nekoliko časa je pričakoval odgovora. A nikdo se ni oglasil. Prižgal je luč, v tem je pa zašumelo, vrata so se tiho odprla in mati je vstopila.

»Mati, ali ste doma?« se je obrnil.

»Pojdite z menoj v gostilno, imam vam nekaj povedati.«

»In zaradi tega moram iti v gostilno? — Saj lahko tu poveš.«

»Mati, ne morem, to — se mora zgoditi v gostilni.«

»No pa grem!«

Odšla je, upihnil je luč, ozrl se po sobi, ter tiho odšel za materjo proti gostilni, nešteto krat se je ozrl nazaj na rojstno hišo, brisal si solze.

Vstopila sta, v gostilni v kotu zraven kmečke ženske je sedel mlad fant, oprt s komolcem je zamišljeno zrl v tla. Ko so se odprla vrata, se je zganil, prizdignil je obraz in videl se je prestrašen njegov pogled.

»Kod sta tako dolgo hodila?«

»Opravek sva imela, in nisva mogla tako hitro priti — z menoj...« Prestrašil se je sam svojega glasu, plaho se je ozrl na okolu.

»Kaj ti pa je?«

»Nič, nič, vesel sem, vesel, mati.« Privzdignil je glavo, solze so se mu bliščale in drle po licu.

»Kaj ti je? — Povej!«

»Mati, jaz nisem kriv...«

»Kaj — česa ti nisi kriv — česa?«

»Mati, saj vam bom povedal.«

Molče so se vzdigali gostje ter se ozirali proti nesrečnežu in zmajevali z glavo.

»Mati, jaz nisem kriv, jaz ga nisem umoril!«

»Jezus, — Marija!«

Strašen glas je pretresel gostilniško sobo, toda on ga ni več slišal, kakor v snu se je dvignil ter zbežal.

Že je dospel tako daleč, da so se komaj še razločile hiše domače vasi; tedaj se je ozrl, potok solz je drl po njegovem licu in milo je ječal.

»Zbogom, domača vas, zbogom rojstna moja hiša. Nikdar, nikdar več te ne bom videl!«

Stekel je, sam ni vedel kam, kar so ga nesle noge, vzdramila ga je šele težka roka, ki ga prejela za ramo.

»Stoj! — V imenu postave...«

»Kaj hočete? — Saj nisem kriv — jaz ga nisem.... On, on ga je.«

Bomo videli.«

»Ali je mrtev? — Ne, ne, jaz ga nisem.«

»Mrtev — A tam je tudi drugi. — Tudi tega bo treba prijeti.«

Počasi je prihajal, zatopljen ni videl, kaj se godi pred njim, da bi bežal. — Že je skoraj trčil, vzdramil se je, hotel je bežati, toda prepozno. Težka roka mu je slonela na rami.

»Tudi ti si bil zraven, tudi ti si kriv. — V imenu postave pojdeš zmenoj.«

»Ne, ne, jaz nisem kriv — on ga je — on.«

»Ha, ha, ha, saj sta oba tu!«

»Saj ga nisva umorila, saj je še živ. — Lažete. ...«

»Molčita — naprej!«

Grozen je bil glas ki jima je velel; mehanično sta ubogala in molče šla z glavo globoko povešeno na prsi, v roke pravici.

Vrata so se zaprla za njima, temno nemo zidovje jih je obdalo, predramila sta se, toda prepozno — prepozno je bilo za beg.

*

Čez tri dni, ko je solnce stalo visoko na nebu ter razpošiljalo svoje žarke, je stala pred hišo na vasi krsta, okolu so stali ljudje v gručah, vsi mrki, tihi.

Molče so naložili pogrebci breme na rame ter nesli k zadnjemu počitku.

Dospeli so na pokopališče, tiho se je opravila molitev v kapelici, po molitvi so krsto zanesli k jami. Ovilili so vrvi okolu rakve, ter spustili v jamo.

V tistem trenutku se je razlegel po pokopališču čuden krik, ženska, ki je stopala tik za rakvijo, črno oblečena, je zdrknila na kolena.

»Moj Pepe! — Moj Pepe! Vrnite mi ga, nazaj ga dajte!«

Tiho so pa stopali pogrebci drug za drugim k jami, vsak je zgrabil po pest prsti in vrgel na rakev zadnjikrat, zadnji

spomin. In bilo jih je veliko. Prihajali in odhajali so molče, le oči so se jim rosile.

*

Takrat pa, ko so doneli zvonovi, ko so se pele žalostinke mrliču, je v ječi morilec tiho sedel; mučilo ga je, groza ga je obšla, ko je šlišal zvonove, ki so spremili k večnemu počitku njega, ki ga je on umoril.

Bridko se je začel jokati.

»Kaj sem storil?« Dolgo je sedel nepremično, ni se dotaknil jedil, ki mu jih je kaznjenc v spremstvu paznika prinesel.

Vstal je, začel je hoditi semintja.

Skočil je k oknu, zagrabil za verižico, naredil zanjko in si jo položil okolu vrata.

Solnce se je skrilo za oblaki, kot da ne bi hotelo gledati dela morilčevega.

Ko je paznik s kaznjencem prišel po posodo, je odskočil. Na tleh pri oknu nasproti vrat je klečal morilec, okolu vrata, ki je bil dolg, iztegnjen, pa je imel verižico, oči so bile na pol odprte, izbočene, mrtve ustnice nabrekle, na rokah pa se je poznala strašna, nečloveška smrt.

Mrtev je klečal ter mogoče še v poslednji uri prosil za odpusčenje.

Zagreblji so ga. Ni mu donel glas zvona, ni ga spremil k zadnjemu počitku, ni so mu zapeli žalostinke, pokopali so ga v kot med koprive in osat, brez duhovnika in obredov.

Ni se šlišalo, pritajenega ihtenja. Mirno so stali pogrebci okolu ter se tiho pogovarjali.

»Boljše kazni ni zaslužil. — Sam sebi je bil pravičen sodnik.«

ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE

Zdaj, ko je taka draginja povsod in zaradi suše tudi kmetu primanjkuje vsega, treba je posebno paziti, da se ne pokvari še to, kar se je pridelalo. Predno spravljáš nove pridelke v kaščo in klet, dobro vse prej osnaži, operi in prezrači. Klet pobeli z vapnom, omij okna in počedi vse, pod, stopnice, deske. V kašči očisti kištre in predale z vročim lugom, da uničiš mrčes, ki se je morda zagneznil v skritih kotih. To ni velika muka a mnogo koristi. Suh krompir nasuj na prične, da ne gnije na vlažnih tleh. Zelenjavo zloži na pesek ali pa vsaj na papir, ampak ne na kupe. Zeljnate glave, vohrovt, karfiol itd. lahko čuvaš

še dolgo čez božič, če jih zložiš nepregosto eden poleg drugega po predalih in paziš, da spravljaš le dober in suh pridelek. Domač sir zavij v čisto platneno krpo, ki si jo namočila v pivo, v belo vino, ali pa vsaj v slano vodo. Maslo imej v loncu, pokritim s papirjem, vendar tako, da more zrak od njega. Moko ni dobro imeti v vrečah, tudi jo je treba vsak teden enkrat premešati, da ne dobi neprijeten duh.

*

Včasih je treba dati bolniku mehko kuhano jajce ob desetih, ali gostu za zajutrak in se pripeti, da so jajca zunaj umazana in grda, čeprav so popolnoma sveža. Grdo in neokusno je dati tako umazano jajce na mizo, posebno ker se dajo take lupine prav na lahek način očistiti. Namочи krpico v jesih in omij jajce pa bo čisto, tudi lupina od citrone je dobra za tak slučaj.

*

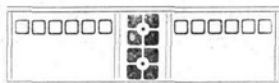
Ob selitvi se pohištvo navadno vselej več ali manj poškoduje in odgrne. Tudi če od starosti izgleda bolj slabo in neugledno, ga gospodinja lahko zopet malo polepša in obnovi. Pobarvane postelje in omare odrgni z lanenim oljem in videla boš, da bodo mnogo lepše. Za lakirano pohištvo pa vzemi terpentinovni špirit ali pa v navadnem zelo močnem špiritu razpuščen šelak. Zlati okvirji od podob in zrcal se očistijo z gobo namočeno v razvodnjenem špiritu; potem jih je treba obrisati z mehko, suho cunjoo.

*

Vsaki gospodnji je treba vedeti, koliko časa potrebuje želodec, da prebavi to ali ono jed. Drugače je treba hraniti otroka, drugače bolnika; težaka, ki je delal cel dan, je lačen in ima zdrav želodec drugače, kakor uradnika, ki je dopoldne sedel v pisarni in se pritožuje čez slabo prebavo in slabim spanjem. Jed mora biti ne le dobrega okusa, ampak tudi izdatna in hranljiva. Riž, mekko kuhana jajca, pris, špinava, pečena divjačina, kuhane hruške, jabolka in drugo kuhano sadje potrebuje eno uro za prebavo. Grah, bob, leča, fižol, celer, kuhano mleko, surova jajca pol drugo uro. Surovo mleko, goveja jetra, praženo goveje meso, krompir dve uri. Šunka, goveje kuhano meso, salata, skopovina tri ure. Svinjska pečenka, maslo, trdo kuhana jajca, star sir, bel kruh in čebule tri ure in pol. Telečja pečenka, perutnina, kiselo zelje, repa, orehi, gobe in peckovito sadje štiri ure. Mast prebavo ovira, sol, sladkor in druga nektera korenja pa podpirajo. Vendar je jako nezdravo hrano preveč poprati ali kisati, to škoduje ledvicam, draži želodec in čreva in vzbuja neprirodno žejo.

*

Brez bučel ni sadja. Nemški izseljenci v Avstraliji so si pripeljali mnogo sadnih drevesc iz stare domovine in jih posadili v novi domačiji v zemljo. Drevesca so se dobro prijela in krepko rastla, sadja pa le niso prinašala nobenega. Ljudje so postali že nepotrpežljivi in so začeli drevesa izsekavati in metati iz vrtov. Takrat se je priselil Nemec, bučelar iz Evrope. Vzel je par panjev s seboj čez morje, da tudi tam daleč v tujem kraju ne more pogrešati priljubljene zabave, ki mu jo je nudila gojitev bučel. In glej, spomladi so poletele bučele po novi izseljeniški vasi, pridno so nabirale med in do vrha napolnile satovje a v jeseni so bili vsi okolišni vrtovi polni žlahtnega sadja. Drevje je obrodilo bogato. V Avstraliji namreč ni bilo bučel ali družega mrčesa, ki bi raznašal plodni prah od cveta do cveta.

VINKO KRAČUN:

V BOLNIŠNICI.

» Jezus Nazarejski,« zastokal je komaj slišno bohnik. Smiljenka se je nagnila k njemu in mu obrisala pot s čela.

»Umrl bom,« je ječal bolnik in v prsih mu je hreščalo.

Bil je še mlad. Doma ima družino — mlado ženo in dvoje otrok. Premoženja nima. Stanujejo v majhni hišici nad vasjo, ki je last kmeta Smodeja. Zemlje, razven malega vrta za hišo, nima in zato je hodil on nad nino doli v vas, ter dobival zato moko, krompir, slanino in druge take stvari.

Živeli so prav srečno dasi tiho družinsko življenje. — Pa je prišla bolezen v hišo. — Prehladil se je nekoč in moral je leči. Težko mu je bilo to, toda pomagati si ni mogel.

Dolgo je ležal doma. Žena mu je stregla.

Hodila je po zdravila v lekarno dokler je imela denar, poskušala potem z različnimi zeljišči — a vse ni pomagalo nič.

Šla je v doli v vas ter prosila gospodrja Smodeja, da ji posodi nekaj denarja. Dal ji ga je. — Spet je šla po zdravila. Povedala je zdravniku kako je, in ta ji je svetoval naj spravi moža v bolnišnico. Ni takoj ubogala, toda ko je izdala zadnje novce in je potrkala beda na vrata, sprevidela je, da ni druge pomoči.

Prišel je kmet Strugar ter odpeljal moža v bolnišnico. Jokala je žena, jokala otroka in jokali je tudi on — a ni bilo za pomagati drugače.

Tudi v bolnišnici se mu stanje ni izboljšalo vkljub dobri postrežbi.

Žena ga je prišla večkrat obiskat in tolažiti. Vprašala je zdravnika ali je kaj upanja, da mož ozdravi. — »Bo že bolje,«

je dejal in ona je odšla potolažena domov. Toda bilo je dan na dan slabše. —

»Umrli bom,« je stokal bolnik — »prosim, pošljite po Minko in otroka, da jih še enkrat vidim.«

»Kmalu bodo tukaj,« pravi smiljenka in mu briše potno čelo.

Žena je prišla z otrokoma. Ostala je pri njem dolgo in jokala. Tudi on je jokal...

»Skrbi za otroka,« pravi z slabim glasom bolnik in se skuša dvigniti, toda ne more.

Žena se skloni k njemu in ga poljubi na čelo, potem dvigne otroka, da ju vidi.

»Moja otroka!« — Izraz neskončne bolesti leže na obraz bolnikov.

»Z Bogom!« šepetaje... »Z Bogom,« pravi jokaje žena in tava z otrokoma skozi vrata...

Proti večeru je bolnik umrl. — V koči nad vasjo pa je plakala nesrečna žena, plakala sta z materjo otroka.

Ni imel časa.

Milostljiva: Ali ste kedaj srečali na svojem potovanju po Afriki leva?

Potolalec: »Samo enkrat in ker sem ravno tedaj nekaj risal, nisem imel časa se z njim ukvarjati.« —

Odvrnjena.

Gospodična: »Gospod redaktor, jaz bi rada dopisovala za vaš list. Prosim vas za svet. Ena stran papirja mora ostati vedno prazna, kaj ne?«

Redaktor: »Da! Toda svetujem vam, najboljšo bo, če ostane prazni obe strani...«

UGANKE

31. Homonin.

Ivan Sever, Ljubljana.

— ! Veš kaj — gre,
da bi ti kar tako živel.

32. Rebus.

Stevo Ermanov, Sv. Vid.

**Ina
brež**

33. Številna uganka.

Lojzika Vidmar, Trbovlje.

1 2 3 4 5 = ime
2 3 2 3 4 5 = cvetlica
2 3 6 3 4 5 = trg

34. Šaljivo vprašanje.

M. J., Črni vrh.

Katere bolezni človek ne more
tihu prenašati?

Rešitve ugank v 9. številu.

27. Osem, sito, eter, mora. 28. Rop, por. 29. Bomba, bombaž. 30. Breg s snegom.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank i. t. d. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek v Zagrebu, lica 20.

Miška. Anonimnih stvari ne sprejemam. Sploh je pa snov vaše črtice tako starinska, da ni škoda le živahnega in prav prijetnega sloga, nego naravnost tudi tinte in papirja. Napišite kaj manj romantičnega! **Ivo Mihajlov.** Osebna zabava — za javnost ni. **Erazem.** Par lepih akordov — ampak to je premalo. **Tea.** Isto! **Javorčan.** Vaš ribič in njegovo dekle se razgovarjata tako uglajeno, kakor mestni študent in njegov ideal — učenka višje dekliske. Taki preoblečeni junaki so zelo neverjetne in prisiljene figure. **Vrlov.** Za sedmošolca se izražava vaša domovinska ljubezen sila naivno. Pesmica je boljša, samo da jo igrate na že preveč obrabljenih strunah. **Še enkrat Miško.** »Tri zaušnice« strahovito diše — ali smrde — po plagijatu! Poslala sem jih zato v koš s špansko povestjo vred. Da vas ni sram loviti tuje ideje, ko ste iz takega originalnega kraja doma, kjer sujeti kar po tleh leže. **Rasto.** Vi vsaj nimate pretenzij, kakor da ste največji od Boga nadahnjene poet in človek je včasih tudi tega vesel. **Nik Navi.** Manjka vam discipline. **Svantovan.** Načitano blago, nič pristnega, pravega. **Vse sotrudnike** ponovno prosim, da pišejo razločno in čitljivo!

Vsebina: ANDRE: Narodni motiv. — FRAN TRATNIK: Na „denarsko“ ... — J. E. RUBIN: Josip Jurčič. — IVAN LAH: Alpska bolezen. — TONEJ SELJAN: Na rovtu — ZOFKA KVEDER JELOVŠEK: V bolezni. — IVAN TOMINEC: Žganjar. — KSENIJ VERIN: Pesmi rekrutov. — GUSTAV GROM: Kazen. — Za gospodarje in gospodinje. — VINKO KRAČUN: V bolnišnici. — Smešnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Zdeněk Binko v Pragi II., Vodičkova 22.

Jeniček Mojžiš.

Marica Lukešova.

Miloušek Novák.

Josip Novák, trgovec, Tabobity. Pošiljam Vam fotografijo Vydrovčana, našega Milouša. Sedaj je star 10 mesecev, dojilo se ga sploh ni, hranjen je bil le z Vašo moko, ki mu dobro tekne. Dosedaj še ni zbolel. Vašo moko zelo radi priporočamo.

Kat. Oberpfalzerova, hišna pos. Krasejovka, Kam. Újezd. Prilagam sliko naše male Vydrovčanke. Stara je 9½ mesecev, ima 2 zooka in že sama stoji. Hranili smo jo samo z Vašo otroško moko, ki ji tako prija, da je vedno čila in zdrava. Pošljite nam zopet 2 kg. moke.

Frančiška Pospíšilova, delavka pri g. Růžički, Miskovice pri K. Gori. Dovoljujem si Vam poslati fotografijo našega Bohouška, ki je 9 mes. star in je bil vedno živahen, dokler sem ga prihranjevala z Vašo moko. Komaj je par dni, odkar mi je pošla, pa že človek pri njem ne more zdržati — razven tega pa še dobiva zobke. Prosim, pošljite mi kar v najkrajšem 2½ kg. Vaše otroške moke.

France Sedláček, zidar, Másilnice, Bakov nad Jiz. Prosim, pošljite mi naglo 1 kg. otroške moke, ki našemu Velcelnu tako dobro tekne in izvrstno prija. Izreči moram pohvalo. Naš sinček je prvih 14 dni neprenehoma jokal in zelo slabo spal, odkar smo ga pa začeli hraniti z Vašo moko, ne joče več, prav mirno spi, zdrav je in vedno vesel. Veselje je nanj pogledati, kako se vidno debeli. Sprejmite našo najsrčnejšo zahvalo.

Ana Šilhartova, so-proga sprevodnika, Nymburg. Pošiljam Vam sliko naše najmanjše Vydrov-

Bohoušek Pospíšil.

Ljudmila Oberpfalzerova.

Marica Šilhartova.

čanke Marice. Že od 14. dneva jo prihranjujemo z Vašo otroško moko in od 4. meseca dalje jo z isto izključno hranimo. Sedaj je stara 13 mes., ima 16 zob ter je zelo živa. Vaša moka, ki jo vsakemu priporočam, ji zelo ugaja. —

Karel Škvor, učitelj, Blažejovice, Zahradka. Tudi jaz se hočem ravnati po vzgledu ostalih srečnih starišev, ki Vam pošiljajo fotografije svojih otrok — Vydrovčanov ter Vam pošiljam našo Vitico.

Micika Zavadičíkova.

Ta je bila že od svojega rojstva prihranjivana z Vašo izvrstno moko. Od četrtega meseca je pa postala prava Vydrovčanka. Vaša moka ji zelo ugaja. Zbolela je samo enkrat. Fotografirana je v 11. mesecu, ima 8 zobkov ter tehta $10\frac{1}{4}$ kg.

Stanislav Zavadičík, kmetovalec, Skaštice. Taka je naša Micika potem, ko je spapala 9 kg. Vaše otroške moke. Stara je $9\frac{1}{2}$ mes. in tehta $9\frac{1}{2}$ kg. Iz moke ji pripravimo močnik, nato pa pije pravo „Vydrovko“. Naš „debelušček“ dela Vašim izvrstnim izdelkom vso čast. —

Vitica Škvorova.

Da ne bi podlegla otroška moka raznim vplivom, ki bi ji mogli škodovati, omislili smo si posebne steklenice, ki držijo po $\frac{1}{2}$ kg. in katere prodajamo brez vsakega dobička. Steklenico pošiljamo le z moko napolnjeno za 3 K 20 vin. Pri naročilu nadaljnih 2 kg. otroške moke pa za 2 K 40 vin. in sicer franko.

Steklenico, ki je iz belega čistega stekla in neprodniško zaprta, lahko rabite za shra-

njevanje kave, sadja i. t. d. i. t. d.

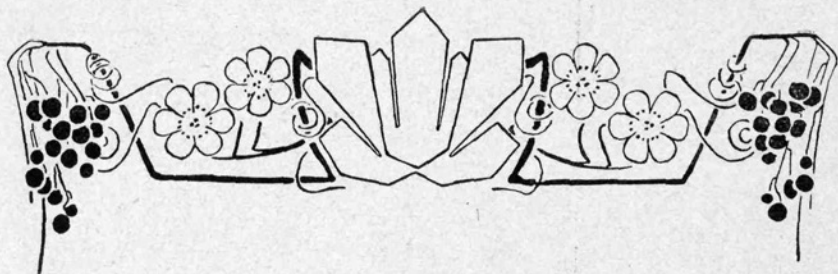
Praznih steklenic ne prodajamo.

Celo stojalo z zabojem vred računamo 4 K, nefrankirano. Če znaša naročilo razven „Vydrovke“ več kot 6 K, si prihranite porto.

Za ukusno serviranje naših maslenih oblatov imamo v zalogi stojala, kakor kaže slika. Stojalo je iz

JOSIP V. PARÍZEK:

Kljukec, listonoš.

Skoraj vsaki dan smo ga videli. Navadno je prehodil sosedne vasice, ustavil se pred našo gostilno, od koder je bilo videti tja doli šest koč in na levo nekoliko posestva. Zatrobil je in korakal dalje.

Gospod Kljukec je bil zanimiv tip. Majhen, okrog petintridesetleten mož, je bil v svoji službi ljubezniv, zelo prijazen, dobrodušen in vesel.

Že od daleč smoga videli obloženega in otroci so bili takoj pri njemu.

Imate kaj za nas, gospod Kljukec?

Nikdar ni odgovoril enostavno in kratko, »danes nič,« temveč je parkrat grabnil v nabasano torbo, nakar je šele odgovoril, da ne. Pri tem opravilu so pa otroci vedno z odprtimi ustmi debelo gledali čuda veliko časopisov in pisem.

K nam je prišel večkrat. Če je prinesel poštno nakaznico ali pa šek, je vzkliknil: »Denar vam nesem,« ali pa »nekaj denarja imam za vas,« in vedno sem vedel, ali ima večjo, ali manjšo svoto.

Splošno se bile njegove opazke pri izročanju pošiljatev zelo zabavne. »Danes imam same tiskovine — tukaj pa pismo za gospodično« — in se poredno nasmehnil.

Enkrat je prišel k nekemu kmetu rekoč: »Nekaj imam za vas, pa je , , ,«

»Pa je od sodnije!« se je zasmel.

»Da,da!« je pritrdil gospod Kljukec ter izvlekel oznanilo. »Tukaj se podpišite, očka!«

Gospodinje so ga imele rade. Večkrat so mu ponudile »kaj toplega,« ali pa kaj »mokrega« na pot. »Prišlo vam je pismo iz Gradca, mamica« ter s tem naenkrat razjasnil mnogo slutenj, ki so ji težile srce.

Da je bil včasih tudi zelo neuljuden, je tudi resnica. Nekoč je prišel v hišo oddaljenega sosedu Smrekarja in vprašal po gospodarju.

»Ga ni doma,« pravi njegova žena, ki je bila sama doma, »kaj pa je?«

»Tega vam ne smem pokaziti,« je odločno izjavil listonoš. V resnici ni pokazal in drugi dan je prišel ravno ob istem času nazaj. Oddal je naslovljencu — »cenjeni gospod Andrej Smrekar v Črnem Grabnu, pošta Lukovca (lastnoročno)« — duhteče

pismo v rožnati kuverti. Cela rodbina je koprnela radovednosti, najbolj pa starejši sin Andrej. S tresočo roko je odprl stari pismo in je radovedno požiral prve vrstice. Nekoliko časa je čital improvizirano pesem, potem se pa ozrl po listonošu, ki jo je mahal mirno po poti, nakar je pojasnjeval ženi: »Pomisli, to je pravzaprav za našega sina, ti fantina,« je nagovoril erotično tragičnega junaka, »pri sedemnajstih letih, pa že hočeš imeti dekleta? Glej da se je to zgodilo prvič in zadnjič!« Pobit lju-binec ni niti vedel, kaj mu je napisal njegov ideal, ker je raz-jarjeni oče raztrgal pismo na koščke.

Ne morem odločno trditi, da je naš listonoš napravil to nalašč. —

Velikokrat, ko sem opazil skozi okno, da je Kljukec krenil k nam, v nestrpnosti sem mu šel naproti.

»— — —?«

Prišel vam je »Domači Prijatelj«, je resno izjavil, izročivši mi lični iztis mesečnika in že sem radovedno vzel v roke eksem-plar, katerega je privlekel iz globin torbe... Od Kljukca, li-stonoša je bila vsaka pošiljatev še enkrat bolj zanimiva...

Ni čuda, da so ga tudi dekleta rade videle ter mu sramež-ljivo kimale.

»Gospod Kljukec, kaj mi pa nesete danes?...«

»Kaj pa meni?...«

»Skoda, za vas nimam nič.« V resnici pa je imel skoro vedno, porednež. Toda vsigdar, ko je šel skozi naše selo, se ni pozabil ustaviti pri tkalki, starejšemu dekletu, siroti. Pisem ji baje ni nosil... Čez eno leto si jo je vzel za ženo, preselil se je Bog ve kam ter opustil svoj dosedanji poklic. Od tega je že več let in ne čudi se, dragi bralec, in ti, marljiva gospodinja, da sem se spomnil na Kljukca listonoša, ker on je bil prvi, ki je priporočal dobre izdelke Vydrove tovarne. —

Dobre buhteljne le z Buhtinom

pripraviš, cenjena gospodinja. Je zelo štedljivo, ker zadostuje $\frac{1}{4}$ kg stekl. za 50 kg moke. Vsebuje vse pridanke, katere in kolikor jih morate zamesiti v testo in to v pravilnem razmerju. Nikdar se Vam ne more pokvariti, uspeh je vedno enak: buhteljni so vedno dobri. Buhtinje zmes raznih začimb, ni-kakor pa ne nadomešča mogoče droži. Stekl. 1 K. Ko nam poverite kakšno naročilo, spomnite se na Buhtin.

Vrednost Vydrovih konzerv.

Kaj je vredno? To, kar ne odgovarja le svojemu namenu, temveč tudi ceni. Vydrove juhe so okusne in to je njih namen. Če se oziramo na ceno, vidimo, da so poceni. Ker so tako pripravne, jih rabi lahko vsaka gospodinja. Pet minut kuhati brez vsake bojazni in dolgotrajnega nadziranja, to je prednost velikega pomena!

Še do danes vlada napram podobnim izdelkom nezaupanje. Če odvijemo zavoj spoznamo, da Vydrove konzerve prijetno dišijo, toda kakšna je ta zmes? Dovolite, da ponavljamo, že nekolikokrat objavljena primerjanja z izdelki iz sladkorja ali čokolade. Ali ste že bili mogoče navzoči pri tem izdelovanju, ali se more reči, da so bili izdelki pripravljeni čisto? Pa vendar jih radi ližete, zato, ker ste na nje navajeni iz otroških let. Nikomur ne pride na misel ugibati, iz česa so. Da so le okusni. Prosimo Vas, posvečajte nam isto zaupanje.

Naše konzerve izdelujemo zelo čisto v posebni, od drugih oddeljeni delavnici in sestojijo samo iz teh snovi, kakoršne mora imeti vsaka juha. Iz njih pripravljena juha ni nič slabša od Vaše in oprostite, da še pripomnimo, da je taka, kakor najboljša domača juha.

Zelo primerno je pripravljati naše juhe tam, kjer gospodari oče, ki se prav rad posladka s krožnikom juhe tudi zvečer. Pripravite jo lahko posebej, kadar imate mrzlo večerjo. Z našo konzervo si ne napravite, drage gospodinje, posebnega dela, pač pa ugodite vsem.

Ravnotako takrat, kadar pripravite pečenko in ko po navadi kuhale vodne juhe, ne pozabite uvažeti dobrih lastnosti Vydrovih konzerv.

Napravite malo poskušnjo! Naše juhe so zavite na porcije za poln krožnik juhe, kolikor se da odrasli osebi, ali pa je vsaka posamezna vrsta v škatli za 25 porcij.

Šljite na moj račun: (Blagovolite podčrtati naročene izdelke, da se izognemo pomotam.)

Kilogrami	Škatla	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
			K	h	K	h
		„Vydrove“ žitne kave	4	50		
		Otroške moke	2	40		
		Steklenico za 1 kg otroške moke	—	80		
		Juhinih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
		Juhinih konzerv: gobove, grahove, lečne, rezančne in rižove à 1/4 škatlja	1	50		
		Juhinega pridata 1/4 kg steklen.	1	60		
		Oblatov maslenih škt. 25 kosov	2	—		
		„Destin“ „40“	2	—		
		„Dessert“ „50“	3	—		
		Šumečih bonbonov „Ambo“ škt. 50 kosov	2	—		
		„sidrom“ škt. 50 kosov	2	—		
		„Bene“, 25 kosov	1	—		
		Buhtina, steklenica 1/4 kg	1	—		
		Malinovega groga, steklenica	2	—		
		Gorčice franc. (mlete 1/4 kg stekl.)	—	80		
		„kremž. (zrnate)“	—	80		
		„Julepa“				
		Skupaj . . .				

„Vydrovko“ pošiljamo popolnoma posebej in vedno franko. Ostale izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.— „Julepa“ pošiljamo le po železnici. 50 steklenic 76 franko.

Ceník:

Vydrova žitná kava poslana posebej v platnenih vrečah pošt-nine prosta 5 kg.	K 4:50
Otroška moka v zavitkih 1 kg.	2:40
Juhine konzerve (grahova, gobo-va, lečna, riževa in rezančna) v škatlji s 25 porcijami	1:50
Juhini pridatek , stekl. 1/4 kg.	1:60
Šumeči bonboni „Ambo“ in tudi s „sidrom“ zavitek 50 kmd.	2:—
Sadni bonbon „Bene“, 25 kmd.	1:—
Malinovi grog	2:—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 komadi	3:—
Oblati „Destin“ zavitek s 40 kmd.	2:—
Masleni oblati zavitek s 25 kmd.	2:—
„Buhtin“ v 1/4 kilogr. stekleničah.	1:—
Gorčica po franc. in kremžkem načinu po 1/4 kg. po	—80
„Julep“ , cene (glej inserat).	

**Vydrova tovarna hranil,
Praga VIII.**

Ta list se ne
more pošiljati
kot tiskovina.
Blagovolite
prilepiti vedno
znamko za

5 vinarjev.

Naročnik:

Ime: _____

Stan: _____

Kraj: _____

Pošta: _____

Železniška postaja: _____

Datum: _____

Naznanilo: _____

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.